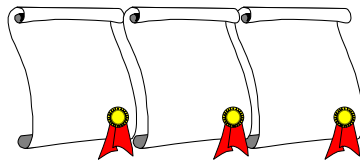

ชุดฝึกอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน

ชุดที่ 1

การปฏิรูประบบราชการทางการศึกษา

คณะวิจัย

นายสุตใจ	ทองอ่อน	หัวหน้าคณะ
นายสมเดช	ดอกดวง	
นายนุสร	จำปาวัลย์	
นางณัฐ์สิตา	ศิริรัตน์	
นายพิสุทธิ	บุญเจริญ	

เอกสารนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

สตร.ข.7

พ.ศ. 2546

สพบ.

ก

คำชี้แจง

ด้วยความเชื่อพื้นฐานที่ว่า นโยบาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่มีความเกี่ยวข้องที่สำคัญและมีคุณค่า มีประโยชน์เป็นอย่างมากต่องานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ได้แก่ นโยบายการพัฒนาการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด [Child center] การวิจัยและพัฒนา [R&D] นวัตกรรมในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบและยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างเหมาะสม กับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคปฏิรูประบบราชการและปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดคุณภาพ มีประสิทธิภาพด้วยวิธีการที่สะดวก ประหยัดนั้น เป็นจุดสำคัญและมีความจำเป็นอย่างสูงยิ่ง กอปรกับคณะผู้วิจัยตระหนักดีว่า หากนำนโยบาย หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต[Quality of Life]ของนักเรียนต่างๆ ดังกล่าวมาปรับใช้ ในการสร้างนวัตกรรม [Innovation]ในรูปของ **สื่อหลัก** เน้นที่ การสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมที่เน้นการสร้างโดยการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารที่จะเป็นผู้ใช้สื่อหลักเหล่านั้น เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหาร โดยตรงที่ทั้งครูและผู้บริหารสถานศึกษาได้นำสื่อหลักเหล่านั้น ไปใช้ในการบริหารจัดการและใช้ในการเรียนการสอนด้วยแล้ว เชื่อว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น กับทั้งยังส่งผลต่อการลดต้นทุนของงานพัฒนาบุคลากร ได้อย่างมากและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอีกทางหนึ่ง จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยสร้าง **สื่อหลัก** ขึ้น 22 ชุด คือ

สื่อหลักสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาได้แก่ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองจำนวน 6 ชุด คือ

ชุดที่ 1 การปฏิรูประบบราชการทางการศึกษา

ชุดที่ 2 การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

ชุดที่ 3 การบริหารการศึกษาตามแนวทางการสร้างระบบบริหารกิจการ

บ้านเมืองและสังคมที่ดี (ชุดที่ 1-3 ยึดตามแนวทางของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ [New Public Management] ของ ก.พ.)

ชุดที่ 4 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ 5 ส

ชุดที่ 5 ยุทธศาสตร์ **PPIMERD**

ชุดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ

๒

สื่อหลักสำหรับครู ได้แก่ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง จำนวน 3 ชุด คือ

ชุดที่ 7 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ชุดที่ 8 เทคนิคการวิจัยโรงเรียนและชั้นเรียน [SPAR& CPAR]

ชุดที่ 9 การวัดผลประเมินผลตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ชุดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ [Workshop Packages] สำหรับผู้บริหาร และครู จำนวน 5

ชุด คือ

ชุดที่10การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศทางการ ศึกษา [Data & Information Analysis]

ชุดที่ 11 เทคนิคการวิจัยโรงเรียนและชั้นเรียน [SPAR& CPAR]

ชุดที่ 12 การวิเคราะห์เด็กนักเรียน [Child Analysis]

ชุดที่ 13การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิค การเรียนแบบร่วมแรงร่วมใจ [Cooperative Learning]

ชุดที่ 14 การวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา [Evaluation & Development : E & D]

คู่มือพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน 8 ด้าน ๑ละ 1 ชุด รวม 8 ชุดคือ

ชุดที่ 15 ด้าน ความเก่ง

ชุดที่ 16 ด้านความแข็งแรง

ชุดที่ 17 ด้านความดี

ชุดที่ 18 ด้านการมีรายได้

ชุดที่ 19 ด้านมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย

ชุดที่ 20 ด้านการมีขนบธรรมเนียมประเพณี

ชุดที่ 21 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ชุดที่ 22 ด้านมีความสุข

ทั้งนี้อยู่ภายใต้โครงการ การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน ได้รับการสนับสนุนเงินทุนวิจัยจาก สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2546

ก

การจัดทำชุดฝึกอบรมทั้ง 22 ชุดนี้เน้นให้ผู้ได้เกิดคุณลักษณะสำคัญ 4 ด้านเป็นอย่างน้อยคือ

- 1.ด้านความรู้ ความจำ
- 2.ความเข้าใจ
- 3.ความตระหนัก
- 4.การประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอน

ในการจัดทำแผนการสอน/บันทึกการสอน พังระบู่ ไว้ให้ชัดเจน ใน

- 1.จุดประสงค์การสอน
- 2.เนื้อหา/สาระที่จะสอน
- 3.ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4.ขั้นวัดและประเมินผลการสอน

2. ผู้นิเทศ (ทั้งนิเทศภายในและภายนอก)

ผู้นิเทศพึงใส่ใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูว่า ได้สอน ตามแผนการสอน /บันทึกการสอน ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

3. ผู้บริหาร

ผู้บริหารพึงใส่ใจในการจัดการเรียนการสอนของครู/อาจารย์ในโรงเรียน ให้เน้นให้เกิดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักและ นำไปใช้ได้

อาจกระทำโดย

- 3.1 กำหนดเป็นนโยบาย [POLICY]ไว้
- 3.2 กำหนดเป็นแผนพัฒนา แผนงาน โครงการ กิจกรรม[PLAN]
- 3.3 มีการกำกับ ควบคุม ดูแล [MONITORING]
- 3.4 มีการวัด/ประเมินผล [ASSESSMENT]
- 3.5 รายงานผลต่อสาธารณะ [REPORTING]

ง

4. นักวิชาการ

นักวิชาการ (นักวิชาการ : ให้หมายรวมเอาทั้ง นักวิชาการ นักวิชาการศึกษาศึกษานิเทศก์ นักวิเคราะห์ นักวิจัย ตลอดจนกระทั่งผู้สนใจใฝ่รู้ทั่วไป) พึ่งทำการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ [BODY OF KNOWLEDGES] ด้านการพัฒนาส่งเสริมการจัดการศึกษาและอบรมให้เกิด การพัฒนาคุณภาพชีวิต ในตัวเด็กนักเรียน ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป โดยให้มีผลงานการวิจัยปรากฏขึ้นเป็นหลักฐาน

5. นักพัฒนาหลักสูตร

นักพัฒนาหลักสูตร พึ่งตระหนักในข้อกำหนดของกฎหมายที่ได้กำหนดให้ รัฐ ต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษา อบรมให้เกิด *ความรู้คู่คุณธรรม* ในตัวผู้เรียนดังกล่าวนี้ โดยต้องสร้างความรู้ ทำความเข้าใจต่อผู้เกี่ยวข้องทั้ง ครูผู้สอน ผู้นิเทศ ผู้บริหาร นักวิชาการ นักวิเคราะห์ นักวิจัย ตลอดจนประชาชน ผู้ปกครองทั่วไปให้กว้างขวาง ถ้วนทั่ว โดยประกาศ ประชาสัมพันธ์ลงไว้ในเอกสารหลักสูตร เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือแม้แต่สื่อสารมวลชนทั้งหลาย เพื่อให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ให้เกิดแก่บุคคลดังกล่าวต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งพึงกำหนดไว้อย่างชัดเจนในกระบวนการหลักสูตร (กระบวนการหลักสูตร : การสร้าง การนำไปใช้ การพัฒนาซึ่งหลักสูตรทั้งหลักสูตรกลางและหลักสูตรท้องถิ่น)

6. ผู้ปกครองต้องคอยเฝ้าและสนใจในพฤติกรรมของบุตรหลานของตนเองว่า บุตรหลานมีพฤติกรรมอันสื่อแสดงว่ามี *คุณภาพชีวิต* ที่พึงประสงค์ปรากฏขึ้น หรือไม่เพียงใด ไม่เพียงแต่คอยจ้องดูแต่ว่าเด็กเก่งหรือไม่เพียงใดเท่านั้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษาชุดฝึกอบรมนี้มีความรู้ ความจำ เกิดความเข้าใจ ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ของชุดฝึกอบรมนี้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ราชการของตนเองได้ต่อไป

การเตรียมตัวในการศึกษา

ก่อนการศึกษาชุดฝึกอบรมนี้ ขอให้ท่านตรวจเอกสารที่รับมาว่าครบทุกหน้าหรือไม่ ขอให้เลือกเวลาว่างจากหน้าที่การงานและภาระส่วนตัวต่างๆเพื่อศึกษาชุดฝึกอบรมนี้ตามลำดับแต่ละบท/หน่วย ขอให้ท่านใช้เวลาว่างศึกษาด้วยความสบายใจ

การประเมินผลก่อนและหลังเรียน

ชุดฝึกอบรมนี้มีแบบประเมินผลก่อนและหลังเรียน ฉะนั้นก่อนท่านจะศึกษาชุดฝึกอบรมในแต่ละชุด ขอให้ท่านทำแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งมีคำถามอยู่ก่อนเริ่มศึกษาเนื้อหา เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้ของตนเองก่อนที่จะศึกษาเนื้อหาในชุดฝึกอบรม หลังจากศึกษาและทำกิจกรรมในแต่ละบทแล้ว ขอให้ทำแบบประเมินผลหลังการเรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าท่านมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานของท่านเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในแต่ละชุดวิชาหรือไม่

สารบัญ

คำชี้แจง	ก
แบบทดสอบก่อนเรียน	2
บทที่ 1 การปฏิรูประบบราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย	6
1. ทำไมจึงต้องปฏิรูประบบราชการ	7
2. การปฏิรูประบบราชการคืออะไร	8
3. การปฏิรูประบบราชการเพื่ออะไร	9
4. เมื่อปฏิรูประบบราชการแล้วราชการจะเป็นอย่างไร	10
5. จะปฏิรูประบบราชการอย่างไร	12
6. ใครจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูประบบราชการ	16
แบบทดสอบท้ายบท	17
บทที่ 2 กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา	18
1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป	21
2. องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา	22
3. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา	23
แบบทดสอบท้ายบท	29
บทที่ 3 แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา	33
1. การพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ	33
2. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป	39
3. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล	50
แบบทดสอบท้ายบท	58
แบบทดสอบหลังเรียน	59
บรรณานุกรม	63
คณะผู้จัดทำ	64

บทที่ 1

เรื่อง การปฏิรูประบบราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ศึกษาชุดนี้สามารถ

1. มีความรู้ในเรื่องการปฏิรูประบบราชการ
2. อธิบายแนวคิดและหลักการในการปฏิรูประบบราชการได้
3. ตระหนักถึงความจำเป็นของการปฏิรูประบบราชการได้
4. สามารถระบุบทบาทของตนเองที่มีต่อการปฏิรูประบบราชการได้

เนื้อหา

1. ทำไมจึงต้องปฏิรูประบบราชการ
2. การปฏิรูประบบราชการคืออะไร
3. การปฏิรูประบบราชการเพื่ออะไร
4. เมื่อปฏิรูประบบราชการแล้ว ระบบราชการจะเป็นอย่างไร
5. จะปฏิรูประบบราชการอย่างไร
6. ใครจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูประบบราชการ

บทที่ 1

เรื่อง การปฏิรูประบบราชการเพื่อความอยู่รอดของไทย

1. ทำไมจึงต้องปฏิรูประบบราชการ ?

ในสังคมหนึ่งๆ ย่อมมีการผลิตสินค้าและบริการเพื่อสมาชิกในสังคมนั้นเอง หรือเพื่อแลกเปลี่ยนกับสังคมอื่น โดยทั่วไปเราอาจแบ่งผู้ผลิตและ / หรือผู้บริโภคสินค้าและบริการออกง่าย ๆ เป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ภาครัฐ ซึ่งมีราชการเป็นองค์ประกอบหลักและภาคเอกชน

บทบาทของภาครัฐนอกจากการเป็นผู้บริโภคสินค้าและบริการรายใหญ่ของระบบเศรษฐกิจแล้ว ภาครัฐยังเป็นผู้ผลิตที่สำคัญอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการผลิตสินค้าและบริการในกรณีที่เกิดตลาดเกิดความล้มเหลว (หรือที่เรียกว่า การเกิน Market Failure) ดังนั้นราชการในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหลักของภาครัฐจึงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งชาติ ตัวอย่างของภารกิจของราชการ ได้แก่ (1) ภารกิจด้านสังคม ซึ่งรวมถึงการรักษาความยุติธรรมในสังคมของประชาชนมิให้ถูกละเมิด (2) ภารกิจด้านการศึกษาซึ่งรวมถึงการดูแลจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน (3) ภารกิจด้านสาธารณสุข ซึ่งได้แก่การดูแลสุขภาพพลานามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน (4) ภารกิจด้านเศรษฐกิจ เช่น การดูแลเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่รวมถึงระบบคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา การพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติในเรื่องการค้าระหว่างประเทศ การส่งเสริมการลงทุน การหมุนเวียนของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจการกระจายรายได้โดยผ่านทางนโยบายภาษีและการแก้ไขปัญหาการว่างงานและ (5) ภารกิจด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงบทบาทในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถานซึ่งเป็นสมบัติและมรดกของชาติ ราชการไทยเองย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นภารกิจด้านต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ดังจะเห็นได้ว่าภารกิจเหล่านี้จะถูกกำหนดไว้ทั้งในอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของส่วนราชการเอง นโยบายของรัฐบาล หรือแม้กระทั่งในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามเช่นเดียวกับการเกิด “Market Failure” ของภาคเอกชน เราไม่มีหลักประกันอันใดที่จะรับรองได้ว่า ภารกิจต่างๆ ของราชการจะมีประสิทธิภาพเสมอไป กล่าวอีกนัยหนึ่งภาค

ราชการเองก็อาจประสบกับ “Government Failure” ได้เช่นกัน ซึ่งนั่นหมายความว่าหากการดำเนินงานของราชการขาดประสิทธิภาพ ไม่มีคุณภาพไม่ชาญฉลาด ไม่ซื่อสัตย์ หรือขาดวิสัยทัศน์ กว้างไกลแล้วประชาชนคนไทยและสังคมก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขและยั่งยืน และก็เป็นที่น่าวิตกว่าขณะนี้เรากำลังเผชิญกับ Government Failure อยู่ ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ในขณะนี้ ประชาชนคนไทยยังไม่อยู่ดีมีสุข ขาดคุณภาพชีวิตที่ดี ขาดความมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนขาดความมั่นใจว่าราชการจะสามารถทำหน้าที่ได้ด้วยคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้วอย่างครบถ้วน ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้มิใช่เป็นเพียงแค่ “ปัญหา” ของราชการ และสังคมไทยเท่านั้น สิ่งเหล่านี้ได้กลายมาเป็น “ภาวะ” ที่จะอยู่กับเราไปอีกนานและจะส่งผลกระทบต่อแง่ลบอีกมากมายหากภาวะดังกล่าวได้รับการแก้ไข ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ราชการเป็นระบบที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงราชการให้เกิดสภาพดังกล่าว จะรวมถึงการพัฒนาให้ราชการมีความสามารถในการมองเชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น การที่จะต้องตระหนักถึงและสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างราชการกับภาคอื่นๆ ของสังคม (partnerships) ในการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนจากการเน้นการควบคุมปัจจัยการผลิต และกฎระเบียบ มาเป็นการให้ความสำคัญแก่ผลลัพธ์ของงาน และการปรับโครงสร้างราชการให้มีความหลากหลายเหมาะสมกับงานแต่ละประเภท แต่ในขณะเดียวกันสามารถเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ

2. ปฏิรูประชาการ คืออะไร ?

การปฏิรูประชาการ คือ การเปลี่ยนรูปแบบของระบบราชการอย่างขนานใหญ่ ตั้งแต่บทบาทหน้าของรัฐ โครงสร้างอำนาจในระดับต่างๆ โครงสร้างรูปแบบองค์กร ระบบบริหารและวิธีการทำงาน ระบบบริหารบุคคล กฎหมาย กฎ ระเบียบ วัฒนธรรมและค่านิยม เพื่อให้ระบบราชการมีสมรรถนะสูงในการเป็นกลไกการบริหารและจัดการประเทศให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ เป็นระบบที่มีคุณภาพและคุณธรรม รวมทั้งประสิทธิผลที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน โดยต้องเป็นระบบที่สร้างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีนิสัยการทำงานอย่างผู้รู้จริง ทำจริง มีผลงาน ขยัน ซื่อสัตย์ สุจริต กล้าคิด กล้าทำ

เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและคุณประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ แผนภาพข้างล่างแสดงถึงกรอบของการปฏิรูประชาการ

3. ปฏิรูประชาการเพื่ออะไร ?

การปฏิรูประชาการมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ราชการเป็นกลไกและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล

ในการนำนโยบายของรัฐไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ โดยราชการจะต้องมีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายของรัฐบาลที่มักมีลักษณะเป็นนามธรรมมากำหนดให้มีความเป็นรูปธรรมและผลักดันให้เกิดผลตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ จะต้องมีความเข้าใจในภาพรวมของนโยบายรัฐบาลว่าส่วนที่ตนรับผิดชอบอยู่นั้นสัมพันธ์อย่างไรกับส่วนราชการอื่นหรือส่วนอื่นๆ ของสังคมและจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายเพื่อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพและสนองต่อความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น

2. เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศในการแข่งขันระดับเวทีโลก

สภาพโลกาภิวัตน์ได้ทำให้จำนวนผู้ผลิต ผู้บริโภค ชนิดของสินค้ามากขึ้น ในขณะที่วงจรชีวิตของสินค้าสั้นลง มีสินค้าชนิดใหม่ๆ เข้าสู่ตลาดตลอดเวลา ดังนั้น ราชการจะต้องมีความรู้ความสามารถในการสร้างปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการแข่งขันของภาคเอกชนของไทย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้รวมถึงการมีระบบข้อมูลเศรษฐกิจมหภาคที่สมบูรณ์ทันสมัย มีกฎหมายที่ทันสมัยเข้าใจง่าย และมีความสามารถในการต่อรองในเวทีเศรษฐกิจโลกเพื่อปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวไทย

3. เพื่อสร้างความโปร่งใส ความตรงไปตรงมาในการปฏิบัติราชการ

และขจัดความทุจริตประพฤติมิชอบให้หมดไปจากระบบราชการ

4. เพื่อให้ราชการประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความสามารถ

มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตใจที่บริสุทธิ์และเปิดกว้างต่อความต้องการของประชาชน

5. เพื่อสร้างวัฒนธรรมและคุณค่าใหม่ในวงราชการ

ได้แก่ ความตรงไปตรงมา ความโปร่งใส การทำงานเป็นทีม การทำงานเพื่อประชาชน การมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม การพึ่งตนเอง และมีความพอดีในการดำรงชีวิต

4. เมื่อปฏิรูประบบราชการแล้ว ราชการจะเป็นอย่างไร ?

หลังการปฏิรูปแล้ว ราชการจะมีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้

- เป็นราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่าภาษีของ

ประชาชน การดำเนินงานของราชการจะพร้อมไปด้วยจิตสำนึกที่ผูกพันกับประชาชนและสังคม วิเคราะห์ว่าสิ่งใดคือความต้องการของประชาชน คิดหาวิธีการที่เหมาะสมที่จะสนองตอบความต้องการเหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว และมีความสมเหตุสมผลทางด้านต้นทุน และดำเนินการตามวิธีการดังกล่าว ด้วยความตั้งใจจริง

- **เป็นราชการที่ซื่อตรง และโปร่งใส** โดยการปฏิบัติงานอย่างซื่อตรงต่อหน้าที่ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายและหากเกิดเหตุการณ์ที่สื่อว่ามีการทุจริตประพฤติมิชอบเกิดขึ้น จะต้องรีบสอบสวนหาความจริงให้กระจ่างโดยเร็ว พร้อมทั้งมีมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดและหามาตรการป้องกันมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีก ในขณะเดียวกันก็มีการเปิดเผยข้อมูลของราชการอย่างครบถ้วนและถูกต้อง โดยที่ข้อมูลเหล่านั้นจะรวมถึงผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบในหน้าที่ต่างๆ กฎหมาย หรือนโยบายของราชการ และรัฐบาลจะมีผลกระทบต่อประโยชน์ของตน ตลอดจนมีระบบรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของราชการ

- **เป็นราชการที่มีความรับผิดชอบ** นั่นคือ การรู้จักหน้าที่ของตนเอง การยอมรับในความผิดพลาดและผลที่จะตามมาในขณะเดียวกันสามารถวิเคราะห์และอธิบายถึงความผิดพลาดนั้นได้ ตลอดจนหาวิธีในการป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นอีกในอนาคต

- **เป็นราชการที่มีความแน่นอน คงเส้นคงวา** โดยการมีมาตรฐานการดำเนินการและการให้บริการ เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าจะคาดหวังอะไรจากราชการ ในขณะเดียวกันมาตรฐานดังกล่าวก็จะเป็นแนวทางให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงราชการด้วย

- **เป็นราชการที่มองการณ์ไกล ทันทสมัย ทันโลก ทันทต่อเหตุการณ์** ราชการจะไม่ฝังตัวเองอยู่กับการควบคุมหรือการออกกฎระเบียบใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่น ในทางตรงกันข้ามราชการหลังการปฏิรูปจะพลิกตัวเองมาเป็นราชการที่มีวิสัยทัศน์ไกล มีความสามารถในการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎระเบียบที่มีต่อสังคม โดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกประเทศทั้งในขณะปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคตหรืออีกนัยหนึ่งราชการหลังการปฏิรูปจะเป็นราชการที่มีความเป็นพลวัตมากขึ้น

- **เป็นราชการที่มีความมั่นคง กล้าหาญ (เข้มแข็ง) ที่พร้อมจะยืนหยัดเคียงข้างประชาชน** ไม่ยอมให้อธรรมมาลวงล้าได้ ราชการจะให้บริการและดูแลความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างเสมอภาค ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ และหากพบการกระทำผิดกฎหมายจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติกล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้องแต่อาจไม่ถูกใจของกลุ่มผลประโยชน์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม หากปรากฏว่ามีกฎหมายที่ไม่ให้

ความเป็นธรรมหรือให้ประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จะต้องปรับปรุงกฎหมายนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรม

- เป็นราชการที่ได้รับความไว้วางใจ เชื่อถือ ศรัทธาจากประชาชนว่าเป็นระบบที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และคุณธรรม ในระยะยาวเมื่อราชการสามารถแสดงให้เห็นได้ว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างได้ผล มีมาตรฐานสูง มีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์ รวมทั้งคุณสมบัติอื่นๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้น ศรัทธา ความเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชนที่มีต่อราชการก็จะเกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีความสุขและรู้สึกปลอดภัย นอกจากนี้ ศรัทธาที่มีต่อราชการของประชาชนยังเป็นตัวกระตุ้นที่ดี ให้ประชาชนเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับราชการในการพัฒนาประเทศ

- เป็นราชการที่เข้าใจง่าย และเป็นเพื่อนประชาชน โดยการที่ราชการแบ่งหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนว่า งานใดเป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด หรือเป็นหน้าที่ร่วมกันระหว่างราชการ เอกชนและประชาชน และทางราชการจะเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของราชการให้ประชาชนทราบอย่างต่อเนื่อง ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเมื่อมาติดต่อกับราชการ นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ดังกล่าวยังรวมถึงการแจ้งการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย หรือนโยบายของราชการและรัฐบาลที่จะมีผลกระทบต่อประโยชน์ของตน ตลอดจนมีระบบรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานของราชการ

5. จะปฏิรูประชาการอย่างไร ?

การปฏิรูประชาการจะต้องครอบคลุมองระบบราชการทั้งหมด ได้แก่

5.1 การปรับปรุงบทบาทของภาครัฐ

- ทบทวนบทบาทภารกิจของภาครัฐและเน้นให้ภาครัฐทำเฉพาะในสิ่งที่จะเป็นและทำได้ดีเท่านั้น โดยมีการกระจายอำนาจและสร้างความร่วมมือกับประชาชน องค์กรเอกชนต่างๆ ทั้งนี้ การกระจายอำนาจหน้าที่ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นความจริงที่ว่า การพัฒนาประเทศตลอดจนการแก้ไขปัญหาสังคมในปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางและมีความซับซ้อน ซึ่งการใช้ราชการเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและตั้งอยู่บนระบบการบริหารแบบรวมศูนย์ เน้นกฎระเบียบไม่มีความเหมาะสมอีกต่อไป

- ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจและหน้าที่ของรัฐบาล คณะรัฐมนตรี รัฐมนตรี และข้าราชการประจำ โดยการสนับสนุนให้บทบาทหลักของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอยู่ที่การกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ในระดับประเทศ และไม่ต้องตัดสินใจในการอนุมัติอนุญาตในงาน

ประจำจะอยู่ที่การบริหารและจัดการ เพื่อให้นโยบายที่กำหนดโดยฝ่ายการเมืองบรรลุผล โดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ ประสิทธิภาพและสนองต่อความต้องการของสังคมและประชาชน

5.2 การปรับปรุงระบบบริหาร

- **การพัฒนาระบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management System)**

- (1) ช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพประสิทธิผล และคุณภาพของส่วนราชการ
- (2) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาข้าราชการ
- (3) สร้างกลไกความรับผิดชอบ (Accountability Mechanism)
- (4) สนับสนุนให้ระบบงบประมาณมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและ
- (5) เพื่อสร้างวัฒนธรรมในการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นในราชการ

การปรับปรุงระบบงานประมาณเพื่อเน้นผลลัพธ์ เพื่อ (1) สร้าง

ให้เกิดความสอดคล้องระหว่างงบประมาณที่กำหนดขึ้นกับการใช้จ่ายจริงทั้งในแง่ของปริมาณเงินและความทันต่อสถานการณ์ (2) เป็นเครื่องมือที่สร้างหลักประกันว่าการดำเนินการของส่วนราชการเป็นไปในทิศทางที่แก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง (3) สามารถคำนวณต้นทุนที่แท้จริงของโครงการของราชการ อัตราเสี่ยงของดอกเบี้ย และอัตราเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน และค่าเสียโอกาส (4) สร้างความคล่องตัวให้แก่หน่วยงานปฏิบัติในการบริหารงบประมาณ โดยเน้นที่การบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานมากกว่าการที่ส่วนกลางจะมาควบคุมในรายละเอียด หรือการใช้กฎเกณฑ์เดียวกันสำหรับทุกส่วนราชการ และ (5) สร้างจิตสำนึกให้แก่ส่วนราชการในการใช้เงินของประชาชนให้คุ้มค่า

- **การปรับปรุงระบบงานของบุคคลภาครัฐ** โดยมีระบบสรรหาและเลือกสรรที่รวดเร็วและยุติธรรม ระบบเงินเดือนค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกับราคาตลาด เพื่อได้มาซึ่งคนดีมีคุณธรรม มีคุณภาพสูง และความสามารถในการสนับสนุนให้การดำเนินงานของราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบที่จะรักษามูลค่าดังกล่าวไว้ในราชการ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถผลักดันบุคคลดังกล่าวไว้ในราชการ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถผลักดันคนชั่วออกจากราชการได้ง่าย

- **การปรับปรุงงานพัสดุ** ให้ง่าย คล่องตัว เน้นความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ คุณภาพของสินค้า และความรวดเร็วในการจัดหา มากกว่าการเน้นที่กระบวนการจัดซื้อจัดหา

- **การปรับปรุงระบบงานสารบรรณ** ให้ทันต่อการพัฒนา

เทคโนโลยีสารสนเทศ มีระบบข้อมูลและเอกสารที่ทันสมัยพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีระบบข้อมูลและเอกสารที่ทันสมัย สั้น กระชับ

- การปรับปรุงงานกฎหมาย ให้เข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน มีลักษณะที่มองการณ์ไกล เพื่อให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของราชการตามแนวทางใหม่
- การปรับปรุงระบบตรวจสอบ ที่เอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้รับบริการมากกว่าความถูกต้องของเอกสารเท่านั้น

5.3 การปรับปรุงโครงสร้าง

- แยกงานปฏิบัติออกจากงานด้านนโยบาย โดยวัตถุประสงค์หลักของแนวทางดังกล่าว ก็คือการสร้างกลไกความรับผิดชอบ (Accountability Mechanism) ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อส่งผลให้ระบบการบริหารเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดประโยชน์ขององค์กรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการให้บริการแก่ประชาชน
- การกำหนดความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการจัดสรรงานคน อำนาจ และหน้าที่ให้เหมาะสมกับระดับหรือสถานภาพของส่วนราชการ และการสร้างระบบ Checks and Balances ระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น
- การกำหนดความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานปกติและหน่วยงานพิเศษ (เช่น องค์กรมหาชน) ซึ่งรวมถึงการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (Performance Agreement / Key Performance Indicators) ระบบรายงานผลและกลไกความรับผิดชอบ (Accountability Mechanism)
- สร้างรูปแบบองค์กรให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานและกลไกการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีขนาดเล็ก กะทัดรัด มากขึ้นและง่ายต่อการปรับเปลี่ยน

5.4 การปรับปรุงกลไกและกฎเกณฑ์

- มีกฎเกณฑ์ที่ไม่หยาบหยาบ ลงรายละเอียด หรือควบคุมต้นทุนการผลิตอย่างเข้มงวด แต่เน้นที่ผลลัพธ์ และเปิดโอกาสให้คนมีนวัตกรรมใหม่ๆ
- มีตัวชี้วัดการดำเนินงาน ทั้งในระดับองค์กรและระดับบุคคล เพื่อเป็เครื่องมือสำหรับระบบการบริหารและระบบงบประมาณที่มุ่งผลสัมฤทธิ์

- มีระบบที่เอื้อให้ผู้บริหารมีอิสระในการบริหาร และรับผิดชอบในผลงานของตนเองและองค์การโดยตรง
- มีระบบการรายงานผลที่ดีเพื่อเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

เพื่อส่งเสริมความร่วมมือที่ดีระหว่างราชการและส่วนอื่นๆ ของสังคม ตามหลักประชาธิปไตยและธรรมรัฐ (Good Governance) ตลอดจนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ราชการมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อทำให้งานง่าย สะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ

5.5 การปรับปรุงระบบข้าราชการ

- พัฒนาข้าราชการให้เป็นมืออาชีพ มีความรู้ความสามารถสูง ฉลาด ทันสมัย และทันโลก

5.6 การปรับปรุงวัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ

- สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความสามารถและผลงาน และไม่เน้นยศชั้นหรืออาวุโสโดยปราศจากความสามารถ คำนี้ถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งแนวทางนี้จะจริงได้ก็ต่อเมื่อราชการจะตั้งรับฟังความเห็นจากประชาชน ไม่สำคัญคิดว่าราชการเท่านั้นที่เป็นฝ่ายที่รู้ดีที่สุดว่าอะไรคือความต้องการของประชาชน หรือคิดไปว่าการกำหนดนโยบายหรือแผนงานต่างๆ ควรเป็นหน้าที่ของราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ราชการจะต้องสร้างระบบ 2 Way – Communication ระหว่างราชการกับฝ่ายอื่นๆ ในสังคมขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อราชการมีขนาดเล็กลงเนื่องจากการกระจายงานที่เดิมเคยอยู่ในภาครัฐให้ไปสู่ภาคเอกชนและประชาชนมากขึ้น
- สร้างวัฒนธรรมการดำรงชีพที่คำนึงถึงความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อหรือเป็นเจ้าขุนมูลนาย

5.7 การปรับปรุงระบบเทคโนโลยี

- นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างเหมาะสมและทันสมัย ตลอดจนพัฒนาระบบฐานข้อมูลและเครือข่าย ข้อมูลระหว่างส่วนราชการให้ใช้ร่วมกันได้ง่าย การมีระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ราชการเพื่อความสามารถในการตัดสินใจ ทั้งที่เป็นลักษณะของงานประจำและงานนโยบาย นอกจากนี้ระบบเครือข่ายฐานข้อมูลจะช่วยสร้างวัฒนธรรมของการเรียนรู้และร่วมมือระหว่างส่วนราชการให้เกิดขึ้น

6. ใครจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูประบบราชการ ?

เนื่องจากการปฏิรูประบบราชการเป็นเรื่องใหญ่จึงต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันทั้ง รัฐบาล ราชการ เอกชน และประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะเป็นหลักในการปฏิรูปจะได้แก่ รัฐบาล และจัดการประเทศให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ เป็นระบบที่มีคุณภาพและคุณธรรม รวมทั้งประสิทธิภาพที่เชื่อถือศรัทธาของประชาชน มีความโปร่งใส ตรงไปตรงมาในการปฏิบัติงานการปฏิรูประบบราชการเป็นเรื่องใหญ่ จึงต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินการร่วมกันทั้งรัฐบาล ราชการ เอกชน และประชาชน แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะเป็นหลักสำคัญได้แก่ รัฐบาลและภาคราชการเอง โดยมีประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการปฏิรูปมีบทบาทร่วมสนับสนุน กำกับและเป็นตัวเร่งกระบวนการปฏิรูป

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ 1 เรื่อง การปฏิรูประบบราชการด้านการศึกษา

ขอให้ท่านเลือกคำตอบข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว
โดยทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ

- ผลลัพธ์สำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการปรับปรุงให้ราชการเป็นระบบที่มีคุณภาพประสิทธิภาพ และได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชน คือ
 - เพื่อให้สังคมไทยและประชาชนคนไทยดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขและยั่งยืน
 - เพื่อให้ราชการสามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
 - เพื่อแก้ไขปัญหาของราชการและสังคมไทยที่สั่งสมมานาน
 - เพื่อพัฒนาให้ข้าราชการมีความสามารถในการมองเชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น
- “การปฏิรูปการศึกษา” หมายถึง
 - การปรับปรุงบทบาทภารกิจหน้าที่ของรัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นไปเปลี่ยนแปลง
 - การปรับเปลี่ยนแปลงระบบราชการให้สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
 - การเปลี่ยนรูปแบบของระบบราชการในทุกด้าน ตั้งแต่บทบาทหน้าที่ โครงสร้างระบบงาน ระบบบริหาร วิธีการทำงาน ระเบียบ กฎหมายและวัฒนธรรม ค่านิยม
 - การทำให้ระบบราชการทันสมัยตามแบบอย่างสากล
- วัตถุประสงค์สำคัญของการปฏิรูประบบราชการ คือ
 - เพื่อสร้างวัฒนธรรมและคุณค่าใหม่ในวงราชการ
 - เพื่อสร้างความโปร่งใสในระบบราชการ

- ก. เพื่อให้ราชการเป็นกลไกและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล
- ง. ถูกทุกข้อ
4. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสิ่งที่ทุกคนคาดหวังมากที่สุดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิรูประบบราชการ
- ก. เป็นราชการที่ประหยัด
- ข. เป็นราชการที่มุ่งมั่นทำจริง
- ค. เป็นราชการที่ซื้อตรง โปร่งใส
- ง. เป็นราชการที่มีวิสัยทัศน์
5. การปฏิรูประบบราชการ ครอบคลุมในเรื่องใด ต่อไปนี้
- ก. การพัฒนาข้าราชการให้เป็นมืออาชีพ
- ข. การสร้างตัวชี้วัด ผลการปฏิบัติงาน
- ค. การปรับปรุงระเบียบงานพัสดุ
- ง. ถูกทุกข้อ
6. ข้อใดมิใช่วัตถุประสงค์ของการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
- ก. เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของชาติอย่างคุ้มค่า
- ข. เพื่อให้ภาครัฐมีบทบาทเป็นแกนนำในการพัฒนาประเทศ
- ค. การปรับปรุงระเบียบงานพัสดุ
- ง. ถูกทุกข้อ
7. ลักษณะที่พึงคาดหวังจากการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ
- ก. ไม่มีทัศนคติในการเป็น “เจ้าคนนายคน”
- ข. เป็นระบบที่นำสมัยในสากล
- ค. เป็นระบบที่มุ่งเผชิญหน้าและแก้ปัญหาอย่างจริงจัง
- ง. มีทัศนคติของการเป็นผู้ให้ผู้ใช้

8. แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ครอบคลุม แผนใดบ้าง
- ก. แผนปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ
 - ข. แผนปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา
 - ค. แผนปรับเปลี่ยนระบบสาธารณสุข
 - ง. แผนปรับเปลี่ยนระบบความมั่นคง
9. “รางวัลนายกรัฐมนตรี” (Prime Minister Award) เป็นรางวัลที่ให้แก่
- ก. บุคคลที่ประกอบคุณงามความดี ช่วยเหลือทางราชการ
 - ข. ผู้ที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
 - ค. หน่วยงานที่เป็นตัวอย่างในการปฏิรูประบบราชการ
 - ง. หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐดีเด่นในการให้บริการประชาชน
10. เหตุผลสำคัญที่ภาครัฐต้องปรับปรุงบทบาท ภารกิจและโครงสร้างส่วนราชการ คือ
- ก. การทำงานในลักษณะประสานสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ
 - ข. ลดความซ้ำซ้อน และเกิดเอกภาพในการดำเนินงานและการตัดสินใจ
 - ค. ลดกำลังคนภาครัฐ และลดสายการบังคับบัญชา
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

แบบทดสอบท้ายบทที่ 1

เรื่อง การปฏิรูประบบราชการการศึกษา

ให้ท่านเลือกคำตอบข้อที่เห็นว่าต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย

ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดเป็นความหมายของ “ การปฏิรูประบบราชการ ” ?
 - ก. การเปลี่ยนรูปแบบของระบบราชการอย่างค่อยเป็นค่อยไป
 - ข. การเปลี่ยนรูปแบบของระบบราชการอย่างขนานใหญ่
 - ค. การเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของรัฐ โครงสร้างอำนาจของรัฐบาลเท่านั้น
 - ง. ถูกทุกข้อ
2. ราชการในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหลักของภาครัฐมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งชาติในด้านใดบ้าง ?
 - ก. ด้านสังคม
 - ข. ด้านสาธารณสุข
 - ค. ด้านเศรษฐกิจ
 - ง. ถูกทุกข้อ
3. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ของการปฏิรูประบบราชการ ?
 - ก. เพื่อให้ราชการเป็นกลไกและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาล
 - ข. เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของประเทศ
 - ค. เพื่อสร้างความโปร่งใส ความตรงไปตรงมาในการปฏิรูประบบราชการ
 - ง. ถูกทุกข้อ
4. “สร้างวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นความสามารถและผลงานและไม่เน้นยศชั้นหรืออาวุโสโดยปราศจากความสามารถ คำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชน ”

ข้อความข้างบนเป็น “ คำอธิบาย ” การปฏิรูประบบราชการด้านใด ?

 - ก. การปรับปรุงวัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ
 - ข. การปรับปรุงระบบเทคโนโลยี
 - ค. การปรับปรุงกลไกและกฎเกณฑ์
 - ง. ถูกทุกข้อ

5. “ แยกการปฏิบัติออกจากงานด้านนโยบาย กำหนดความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและท้องถิ่น กำหนดความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานปกติและหน่วยงานพิเศษ ”
ข้อความข้างบนเป็น “ คำอธิบาย ” การปฏิรูประบบราชการด้านใด ?
- ก. การปรับปรุงวัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ
 - ข. การปรับปรุงระบบเทคโนโลยี
 - ค. การปรับปรุงกลไกและกฎเกณฑ์
 - ง. ถูกทุกข้อ
6. ข้อใดเป็น “ คุณประโยชน์ ” ที่ราชการจะได้รับเมื่อปฏิรูปเสร็จเรียบร้อย ?
- ก. เป็นราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและคุ้มค่าภาษีของประชาชน
 - ข. เป็นราชการมีความซื่อตรงและโปร่งใส
 - ค. เป็นราชการที่มีความรับผิดชอบ
 - ง. ถูกทุกข้อ
7. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อใดไปใช้ในการปฏิรูประบบราชการในโรงเรียนได้ ?
- ก. การปรับปรุงวัฒนธรรมและค่านิยมของระบบราชการ
 - ข. การปรับปรุงระบบเทคโนโลยี
 - ค. การปรับปรุงระบบบริหาร
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. ข้อใดมีความสำคัญต่อการปฏิรูประบบราชการ ?
- ก. การปรับปรุงบทบาทของภาครัฐ
 - ข. การปรับปรุงระบบบริหาร
 - ค. การปรับปรุงโครงสร้าง
 - ง. ถูกทุกข้อ

9. ใครจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูปราชการ ?

- ก. รัฐบาล
- ข. ราชการ
- ค. เอกชนและประชาชน
- ง. ร่วมกันทั้งข้อ ก,ขและ ค

10. การสร้างกลไกความรับผิดชอบ ตรงกับคำในข้อใด ?

- ก. Checks and Balances
- ข. Accountability Mechanism
- ค. Performance Agreement
- ง. ไม่มีข้อถูก

11. Key Performance Indicators มีความหมายตรงกับข้อใด ?

- ก. การสร้างกลไกความรับผิดชอบ
- ข. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน
- ค. กลไกการบริหารราชการ
- ง. ภาระหลักของการปฏิรูปราชการ

เฉลยแบบทดสอบท้ายบทที่ 1

1. ข
2. ง
3. ง
4. ก
5. ค
6. ง
7. ง
8. ง
9. ง
10. ข
11. ข

บทที่ 2

กรอบแนวทางปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้ศึกษาชุดฝึกอบรม

- 1.มีความรู้เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา
- 2.มีความเข้าใจในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา
- 3.เกิดความตระหนักในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา
- 4.ประยุกต์เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษาและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนเองได้

เนื้อหา

- 1.คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป
- 2.องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา
- 3.ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

บทที่ 2

เรื่อง กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

1. วิสัยทัศน์

ในปี พ.ศ. 2550 คนไทยทุกคนมีโอกาสและมีความเสมอภาคในการได้รับบริการ การศึกษาอย่างทั่วถึง โดยทุกคน ทุกส่วน ในสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบจัดการศึกษา กระบวนการ เรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณภาพมาตรฐานสูงเป็นที่พึงพอใจ ของสังคม โดยมีครูเก่ง ครูดี มีคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครูมีกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ กระจายอำนาจ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมโปร่งใสและตรวจสอบได้

2. วัตถุประสงค์

- เพื่อให้คนไทยทุกคน มีโอกาสได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ
- เพื่อให้มีการระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนมาร่วมจัดการศึกษา (ม.58)
- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ และมีส่วนร่วมใน การพัฒนาสังคมไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยและ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข
- เพื่อผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพ
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดระบบการบริหารจัดการศึกษาที่กระจายอำนาจ ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส ชัดเจน ตรวจสอบได้

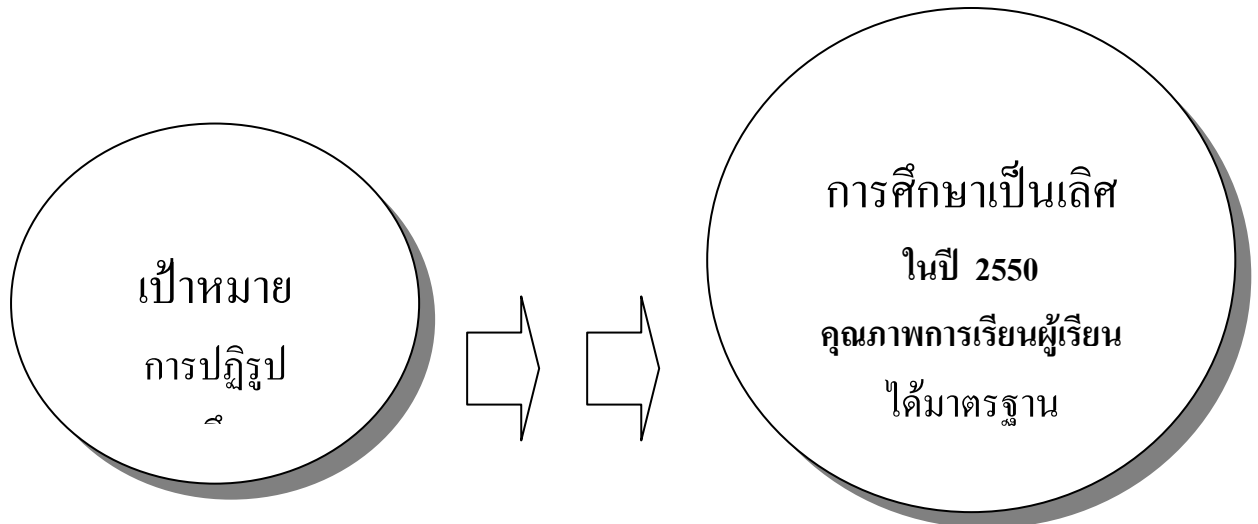
3. เป้าหมาย

“ให้การจัดการศึกษาเป็นเลิศ โดยโรงเรียนมีคุณภาพ การเรียนมีคุณภาพ ห้องเรียนมี คุณภาพและผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากล ภายในปี 2550”

- การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และสถานการณ์ในอนาคต จะต้องเน้นการพัฒนา “คุณภาพการศึกษา” โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน เป็นสำคัญ
- การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน จะเกิดขึ้นได้จะ

ต้องจัดทำการปฏิรูปการเรียนการสอน การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ

- การปฏิรูปการศึกษาจะต้องเริ่มต้นจากห้องเรียนแต่ละห้อง โรงเรียนแต่ละแห่ง ในแต่ละพื้นที่ จนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้งระบบครอบคลุมทั้งประเทศ

วิธีดำเนินการให้การศึกษายเป็นเลิศ คือ การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสูงในระดับสากล ต้องเริ่มที่โรงเรียน ที่ห้องเรียน มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

4. ดัชนีวัด

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาปฏิรูป

- มีความคิดริเริ่ม
- มีความคิดสร้างสรรค์
- มีคุณธรรม จริยธรรม
- มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม
- สามารถพึ่งตนเอง และร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูป

1. ด้านปัจจัย

- มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์
- มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็ง
- มีครูที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน
- มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2. ด้านกระบวนการ

- มีแผนพัฒนาสถานศึกษา (School Improvement Plan : SIP)
- มีการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง
- มีการจัดการเรียนการสอนที่สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- มีบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้
- มีการประกันคุณภาพการศึกษา
- มีระบบการพัฒนานุเคราะห์ทั้งผู้บริหารและครูอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
- มีการเทียบโอนผลการเรียน และประสบการณ์เรียนรู้
- มีระบบการติดตามประเมินผล โดยมีการจัดทำ School Review และ School Report ที่สามารถนำเสนอต่อสาธารณชน
- มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบผลการดำเนินงาน

3. ด้านการผลิต

- ผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานสูงในระดับสากล
- ห้องเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน

5. องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย จึงได้กำหนดองค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

1. การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน

จัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มตามศักยภาพ ประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง ปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้แนะทางการเรียนให้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน

2. การปฏิรูปหลักสูตร

พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนมีกระบวนการและเนื้อหาที่ครอบคลุม เชื่อมโยง และต่อเนื่องกันทุกระดับ และประเภทการศึกษาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณธรรม จริยธรรม เน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และให้แต่ละท้องถิ่นกำหนด

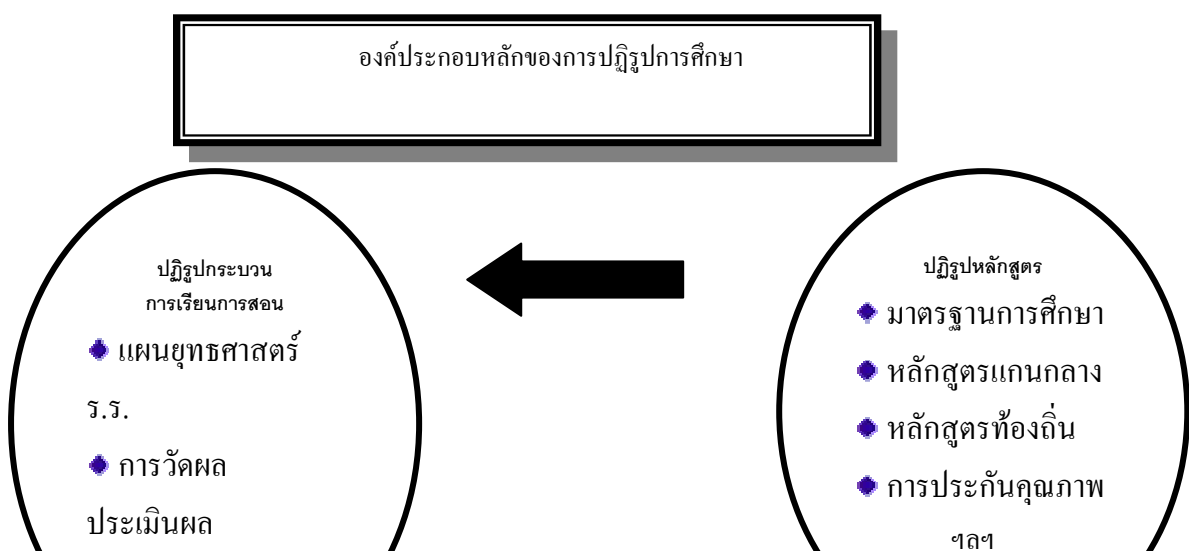
มาตรฐานการศึกษาในระดับที่เหมาะสมกับตนเองได้ สำหรับส่วนกลางจะจัดทำหลักสูตรแกนกลาง และมาตรฐานการศึกษาของชาติ

3. การปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

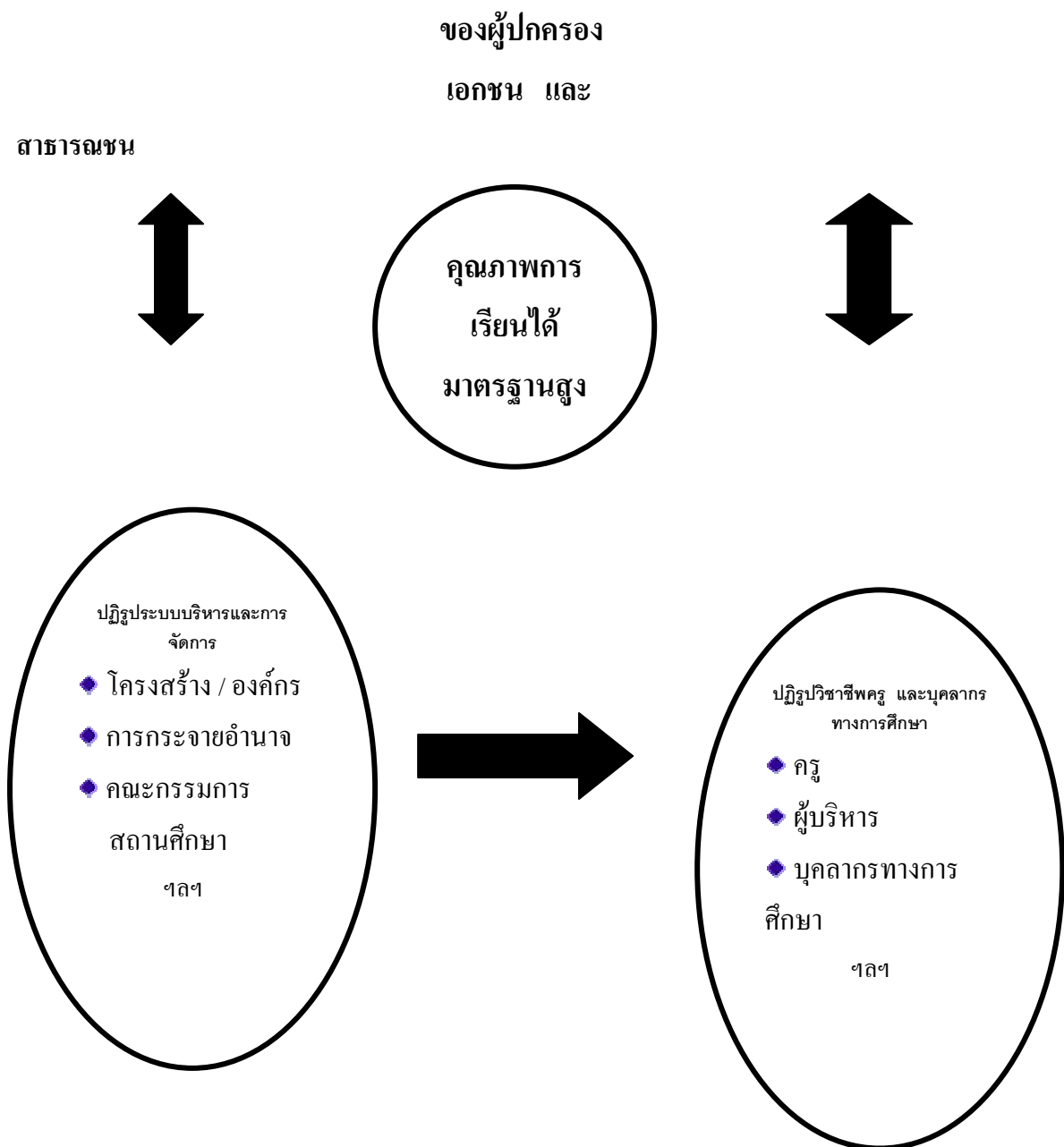
ปรับกระบวนการผลิต การใช้และการพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนปรับปรุงสวัสดิการและค่าตอบแทนให้เหมาะสมพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา

4. การปฏิรูประบบบริหารและการจัดการ

จัดระบบบริหารและการจัดการให้มีเอกภาพ และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยเน้นสถานศึกษา เป็นหน่วยวางแผนยุทธศาสตร์ของการจัดการศึกษาในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร พัฒนาระบบการวางแผน การระดมและ จัดสรรหาทรัพยากร การควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผลที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพและ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

การมีส่วนร่วม

6. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

1. กระจายอำนาจ

ให้สถานศึกษามีอิสระ และความคล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจในกิจการของสถานศึกษา รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ให้ลดบทบาท

หน่วยงานส่วนกลางเป็นหน่วยงานในการกำกับ ประสาน และส่งเสริมด้านนโยบายแผน มาตรฐาน การศึกษา ทรัพยากรการศึกษา การติดตามประเมินผลและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยปฏิบัติ

2. ใช้แผนยุทธศาสตร์

จัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนปรับปรุงตั้งแต่ระดับกระทรวง กรม จังหวัด / เขตพื้นที่ จนถึงสถานศึกษา ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา

3. เปิดโอกาสการมีส่วนร่วม

ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรท้องถิ่น และผู้ประกอบการเข้ามามีส่วน ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน ในทุกระดับ สร้างแนวร่วมการปฏิรูปการศึกษาให้เกิดขึ้นใน สังคมและชุมชน

4. ประกันคุณภาพ

ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการควบคุม ตรวจสอบ แทรกแซง และประเมินคุณภาพ และให้มีการรายงานผลต่อสาธารณะ

5. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ยึดหลักทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ จัดรูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ สภาพของผู้เรียน ปรับบทบาทของครู เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์และกว้างขวาง

7. ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้

การปฏิรูปการศึกษาด้านต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ (Correlate Factors) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 7 ประการ คือ

1. ภาวะผู้นำทางการสอนเข้มแข็ง

ผู้นำทางการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญการใน ด้านการบริหารและวิชาการ ต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา มีความเป็นผู้นำในการเรียนการสอน ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ความคาดหวังผลสัมฤทธิ์สูง

ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่จัดการศึกษา ต้องมุ่งหวังหรือตั้งใจที่จะเห็นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในระดับสูง ต้องการเห็นความสำเร็จของผู้เรียนในระดับสูง ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานสูงตามไปด้วย

3. จุดเน้นทางการสอน

สถานศึกษาจะต้องกำหนดจุดเน้นในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนว่าต้องการบรรลุความสำเร็จในเรื่องใด ต้องการให้ความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องใด ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจและความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการศึกษาให้มีคุณภาพ

4. บรรยากาศแวดล้อมที่เกื้อกูล

การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา

5. ติดตามความก้าวหน้า

การปฏิรูปการศึกษาจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์และวิธีการของการติดตามความก้าวหน้าเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน ตลอดจนความก้าวหน้าในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

6. การมีส่วนร่วม

การปฏิรูปการศึกษาจะต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวางแผน พัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา และการติดตามประเมินผล

7. เวลาที่ใช้ในการเรียน

การเรียนรู้ของผู้เรียนจะมีความเกี่ยวข้องกับเวลา ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เกิดความเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ และศักยภาพของผู้เรียน

8. มิติของการปฏิรูปการศึกษา

การนำการปฏิรูปการศึกษาไปสู่ความสำเร็จที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีมาตรฐานสูงในระดับสากลนั้น ต้องเป็นการผสมผสานขององค์ประกอบใน 3 มิติด้วยกัน อันได้แก่ มิติทางด้านองค์ประกอบ ด้านยุทธศาสตร์ และด้านปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้ การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาต้องดำเนินการทั้ง 3 มิติ คือ องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน การปฏิรูปหลักสูตร การปฏิรูปวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาและการปฏิรูประบบบริหารโดยใช้ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน 5 ยุทธศาสตร์ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง การ

ใช้แผนยุทธศาสตร์ การประกันคุณภาพ และการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ ต้องคำนึงและตระหนักในด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ความคาดหวังผล สัมฤทธิ์สูง จุดเน้นทางการสอน สร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย มีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วม และการให้ความสำคัญกับเวลาที่ใช้ในการเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้

3 มิติของการปฏิรูปการศึกษา

ยุทธศาสตร์

- การกระจายอำนาจ
- การมีส่วนร่วม
- การใช้แผนยุทธศาสตร์
- การประกันคุณภาพ
- การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

องค์ประกอบหลัก

- การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน
- การปฏิรูปหลักสูตร
- การปฏิรูปวิชาชีพครูฯ
- การปฏิรูปการบริหารฯ

ปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้

- เวลาที่ใช้ในการเรียน
- การมีส่วนร่วม
- การติดตามความก้าวหน้า
- บรรยากาศสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวย
- จุดเน้นทางการสอน
- ความคาดหวังผลสัมฤทธิ์สูง
- ภาวะผู้นำทางการสอนเข้มแข็ง

9. เงื่อนไขความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการพัฒนาให้มีคุณภาพการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ และส่งผลให้การจัดการศึกษาของชาติมีความเป็นเลิศได้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาเงื่อนไขที่จะส่งผลต่อความสำเร็จ 3 ประการ ได้แก่

1. เวลา (TIME)

การปฏิรูปการศึกษาจะต้องอาศัยระยะเวลา ดังนั้นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองต้องร่วมมือกันเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา

2. การฝึกอบรม (TRAINING)

การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เปลี่ยนแปลงความเชื่อ เปลี่ยนแปลงแนวคิด และเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติ

3. การสื่อสาร (COMMUNICATION)

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการปลูกฝังความเชื่อ เพื่อให้เกิดความศรัทธา และการนำไปปฏิบัติได้ต่อไป

แบบทดสอบท้ายบทที่ 2 ชุดที่ 1

เรื่อง กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

ขอให้ท่านเลือกคำตอบข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

โดยทำเครื่องหมาย x ลงในกระดาษคำตอบ

1. การปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของใคร

ก. เพื่อประชาชนคนไทยทุกคน

ข. บุคลากรทางการศึกษา

ค. ผู้เรียน

ง. กระทรวงศึกษาธิการ

2. เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาเป็นเลิศในปี

ก. พ.ศ. 2548

ข. พ.ศ. 2550

ค. พ.ศ. 2552

ง. พ.ศ. 2555

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาปฏิรูปมีกี่ด้าน

ก. 1

ข. 2

ค. 3

ง. 4

4. การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนเน้นอะไรเป็นหลัก

ก. ชุมชน

ข. ผู้เรียน

ค. ขบวนการ

ง. ครู - อาจารย์

5. การปฏิรูปหลักสูตร ปัจจุบันส่วนกลางจะจัดทำหลักสูตรแกนกลางให้ร้อยละเท่าไร

ก. 50

ข. 60

ค. 70

ง. 80

6. การปฏิรูปวิชาชีพครู จะเปิดหลักสูตรการสอนผู้ที่เรียนครูกี่ปี

ก. 3

ข. 4

ค. 5

ง. 6

7. การประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยประกันอะไร

ก. การประกันคุณภาพภายใน

ข. การประกันคุณภาพภายนอก

ค. การประกันคุณภาพผู้เรียน

ง. ถูกทั้ง ก ละ ข

8. เมื่อสถานศึกษาผ่านการประกันคุณภาพแล้วต้องรายงานผลต่อ

ก. สาธารณะ

ข. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ค. กระทรวงศึกษาธิการ

ง. โรงเรียนในสังกัด เขตพื้นที่การศึกษา

9. การปฏิรูปการศึกษาไปสู่ความสำเร็จทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีมาตรฐานสูงในระดับสากลนั้น ต้องเป็นการประสานขององค์ประกอบอะไร

ก. มิติด้านองค์ประกอบ

- ข. มิติด้านยุทธศาสตร์
- ค. มิติด้านปัจจัยสร้างเสริมการเรียนรู้
- ง. ถูกทุกข้อ

10. เงื่อนไขความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา คือ อะไร

ก. เวลา

ข. การฝึกอบรม

- ค. การสื่อสาร
- ง. ถูกทุกข้อ

เฉลย

- 1. ค
- 2. ข
- 3. ค
- 4. ข
- 5. ง
- 6. ค
- 7. ง
- 8. ก
- 9. ง
- 10. ง

.....

บทที่ 3

แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ศึกษาชุดฝึกอบรมมีความสามารถ

- 1.มีความรู้เรื่องการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
- 2.เข้าใจเรื่องการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
- 3.เห็นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
- 4.นำเรื่องการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้

เนื้อหา

แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา

- 1.การพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ
- 2.แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่การปฏิรูป
- 3.การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล

บทที่ 3

แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา

การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ

1.1 หลักการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ

หลักการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบมีดังนี้

1. ทุกฝ่ายในสถานศึกษาสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน การสร้างวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษาอาจจัดกำหนดเป็นปรัชญาสถานศึกษา แผนกลยุทธ์ หรือธรรมนูญสถานศึกษาก็ได้
2. การพัฒนาสถานศึกษาจะต้องดำเนินการพัฒนาทั้งระบบ ได้แก่ การปฏิรูปการบริหารและการจัดการการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ทุกฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาทุกขั้นตอน
4. ทูกระบบงานย่อยของสถานศึกษาจะต้องเคลื่อนสู่เป้าหมายร่วมกัน
5. ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา
6. สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะๆ เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงสถานศึกษา
7. สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลาที่พัฒนาสถานศึกษา

1.2 รูปแบบในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ

ในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบมีหลายรูปแบบที่แต่ละสถานศึกษาสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาและท้องถิ่น CLIP เป็นรูปแบบหนึ่งที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเชื่อว่าจะช่วยให้โรงเรียนก้าวไปสู่การพัฒนาระบบได้ CLIP ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อยดังนี้

C ย่อมาจากคำว่า Continuous Improvement แปลว่า การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การพัฒนาการดำเนินในทุกกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตร (Dynamic)

L ย่อมาจากคำว่า Learning แปลว่า การเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียน ครู ผู้บริหาร และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาทุกคนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จากการปฏิบัติภารกิจของตนตลอดเวลา

I ย่อมาจากคำว่า Integration แปลว่า การบูรณาการ หรือ การกระทำให้สมบูรณ์ หรือการทำให้หน่วยย่อยๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว หมายถึง การบูรณาการภารกิจ กิจกรรม ความรับผิดชอบ ทรัพยากร บุคลากร และเทคโนโลยีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

P ย่อมาจากคำว่า Participation หมายถึง การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษา (Stakeholder)

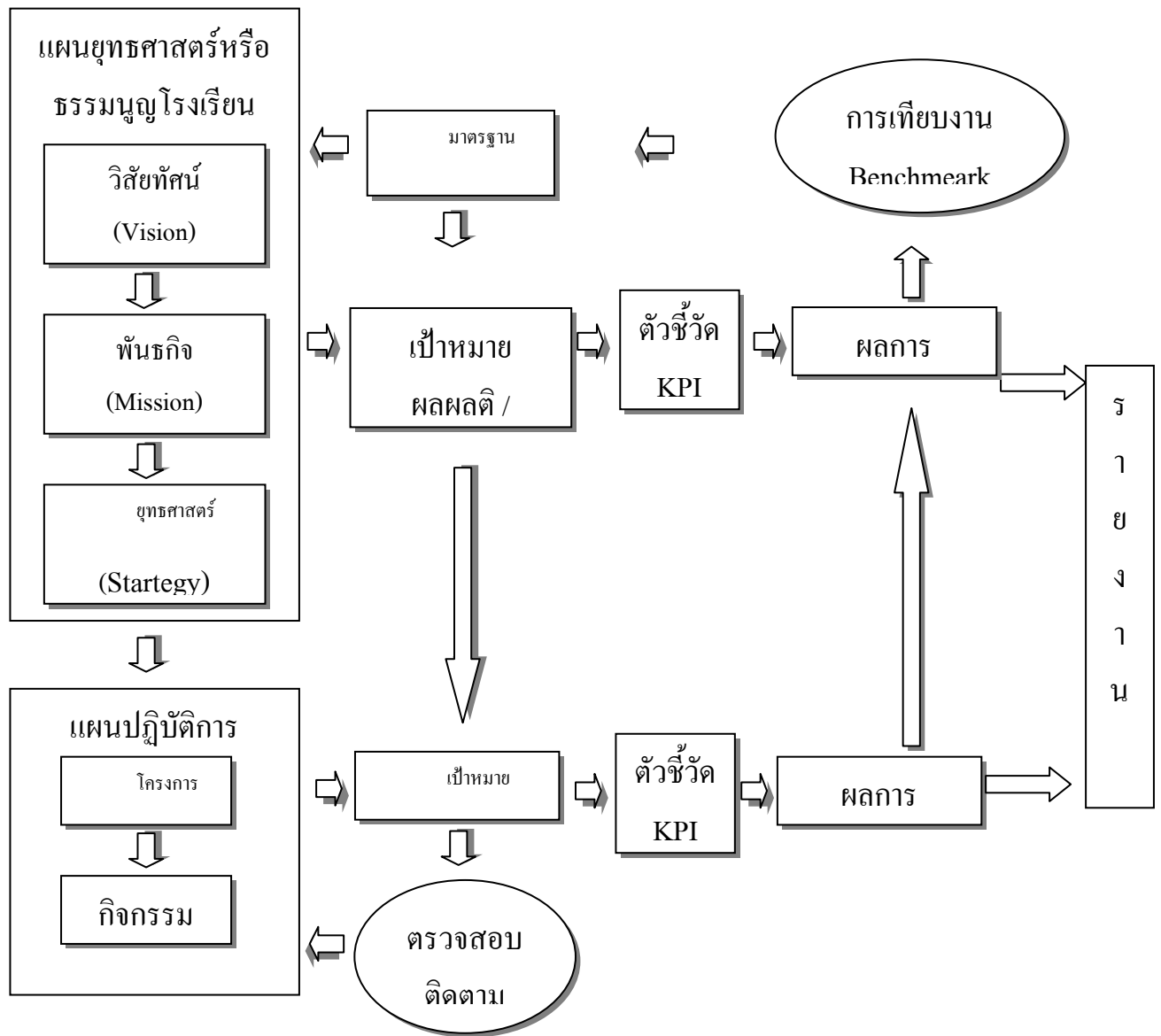
การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบไปสู่การปฏิรูปการศึกษาจะประกอบด้วย การปฏิรูปกระบวนการ 4 กระบวนการ ได้แก่

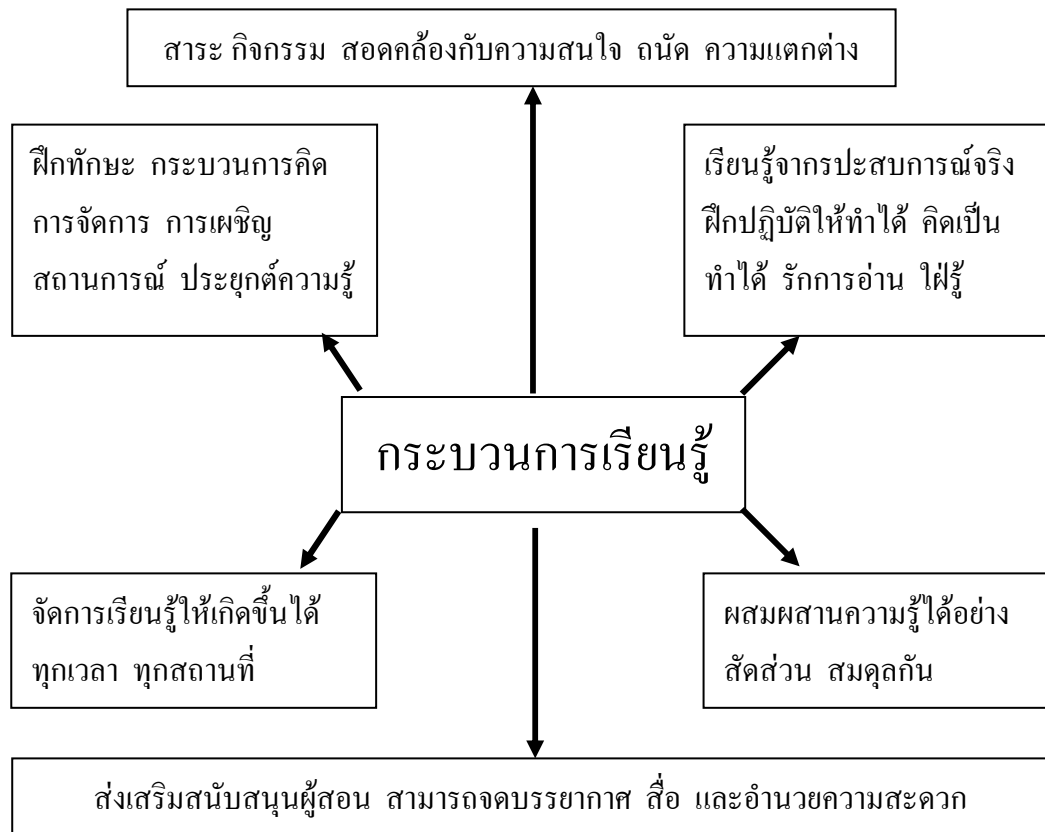
1. การปฏิรูปการบริหารและการจัดการ
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
4. การประกันคุณภาพการศึกษา

ดังรายละเอียดในแต่ละกระบวนการดังนี้

ขั้นตอนการปฏิรูปการบริหารและการจัดการ

กระบวนการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเอง ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่จะผลักดันให้มีการปรับความคิด เปลี่ยนวิธีการที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงด้านกระบวนการจัดกาเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผ่านลักษณะการเรียนรู้สำคัญ 5 ลักษณะ คือ การเรียนรู้ที่มีความสุข การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบองค์รวม การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

การปรับปรุงคุณภาพ

การประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะเป็นระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ส่งผลโดยตรงให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และส่งผลโดยอ้อมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความก้าวหน้าในอาชีพ

การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก การประกันแต่ละประเภทมีขั้นตอนดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาอาจใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่คณะกรรมการกำหนดร่วมกับมาตรฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นแนวในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลง รวมทั้งจัดทำเกณฑ์

การดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในมิติขององค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านระบบบริหารและการจัดการ หน่วยงานและองค์กรตั้งแต่สถานศึกษา จังหวัด / เขตพื้นที่ กรม และกระทรวงมีภาระและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันเพื่อสนองต่อเป้าหมายของงานอย่างเดียวกัน คือการพัฒนาการศึกษาให้เป็นเลิศ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม โดยมีภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้

- **หน่วยงานระดับสถานศึกษา** มีบทบาทในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ปรับปรุงการศึกษาในสถานศึกษา (School Improvement Plan : SIP) ปฏิบัติงานตามแผน นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสูงในระดับสากล และเกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาอย่างแท้จริง ต่อเนื่องและยั่งยืน

- **หน่วยงานระดับจังหวัด / เขตพื้นที่** มีบทบาทในการจัดทำแผน

ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาในจังหวัด / เขตพื้นที่ เตรียมความพร้อมและดำเนินการ ประสานงาน สนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในจังหวัด / เขตพื้นที่ ซึ่งจะมีทั้งส่วนที่เป็นภาพรวมของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนที่เป็นเฉพาะหน่วยงานตามความเหมาะสมและจำเป็น

- **หน่วยงานระดับกรม / สำนักงานคณะกรรมการฯ** มีบทบาทหน้าที่

เสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา เตรียมความพร้อมและกำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เฉพาะใน ส่วนที่กรม / สำนักงานคณะกรรมการฯ รับผิดชอบ สนับสนุนทรัพยากรให้หน่วยปฏิบัติในระดับ จังหวัด / เขตพื้นที่ และสถานศึกษาดำเนินงานให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนนิเทศ ตรวจสอบ และประเมินผลตามแผนของกรม / สำนักงานคณะกรรมการฯ

แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบสู่การปฏิรูปการศึกษา

3.1 การปฏิรูปการบริหารจัดการ

กรอบความคิด

การปฏิรูปการบริหารจัดการตามแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ เป็นการปฏิรูป ระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยใช้เทคนิคการบริหารจัดการที่เหมาะสม จัดทำแผนยุทธศาสตร์ และธรรมนูญสถานศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพัฒนาสถานศึกษา สามารถประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อจัดเก็บข้อมูลและสถานศึกษาสามารถจัดทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ได้อย่างพอเพียง และมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3.1.1 ธรรมนูญการปกครองธรรมนูญสถานศึกษา

ธรรมนูญสถานศึกษา คือ ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานของสถานศึกษาให้ไปสู่มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบส่วนใหญ่ คือ

1. ระบบรวมของสถานศึกษา ได้แก่ ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน
2. ความคาดหวังของสถานศึกษา เป็นสภาพที่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของสถานศึกษาภายใน 3 ปี หรือ 5 ปี
3. พันธกิจ เป็นสภาพต้องทำให้เกิดผลต่อนักเรียนตามความคาดหวังที่ร่วมกันตั้งไว้
4. เป้าหมาย
5. จุดเน้น
6. ยุทธศาสตร์
7. แผนการดำเนินงาน
8. การติดตามประเมินผลและการรายงานผล
9. แผนงบประมาณ
10. บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
11. สัตยาบัน

กระบวนการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาหรือแผนยุทธศาสตร์

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนางานของสถานศึกษาและได้ให้ความสำคัญต่อการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร โดยสถานศึกษา มีการจัดทำแผนระยะ 3 ปี และแผนรายปี มีการปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้น มีการติดตามผล และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีกระบวนการในการจัดทำแผน ดังนี้

การจัดทำแผนพัฒนาระยะ 3 ปี

แผนพัฒนาระยะ 3 ปี เป็นแผนระยะกลางที่กำหนดแนวทางการทำงานหรือการพัฒนาของสถานศึกษาไว้เป็นการล่วงหน้าในช่วงเวลา 3 ปีการศึกษา เป็นแผนแม่บทที่สำคัญยิ่งในการกำหนดวิธีดำเนินงานที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ แผน 3 ปี จึงเป็นเอกสารหลักของการบริหารสถานศึกษาเป็นเอกสารแม่บทที่สำคัญที่ได้มีการเรียกชื่อในปัจจุบันว่า “ธรรมนูญสถานศึกษา”

ธรรมนูญสถานศึกษา (School Charter) เป็นแผนพัฒนาสถานศึกษาที่จัดทำขึ้นเป็นการล่วงหน้าในระยะ 3 ปี ที่เป็นข้อตกลงกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรู้ทิศทางในการทำงานและเป็นหลักประกันในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นตอนในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

1. จัดให้มีการศึกษาและจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

สถานศึกษาจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาประกอบด้วย

1.1.1 ข้อมูลแสดงจำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียนและจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน (อาหารกลางวัน เครื่องเขียนแบบเรียน เครื่องแบบนักเรียน) จำแนกตามชั้นเรียนและเพศ

1.1.2 ข้อมูลจำนวนบุคลากรสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิ

1.1.3 ข้อมูลการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ป.1 จำนวนเด็กที่ได้รับการจัดการศึกษาและจำนวนนักเรียนที่ออกกลางวัน

1.1.4 ข้อมูลแสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่มประสบการณ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.1.5 ข้อมูลร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนน่าพึงพอใจในแต่ละกลุ่มประสบการณ์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.1.6 ข้อมูลแสดงร้อยละของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านการเตรียมความพร้อมข้อมูลอัตราการเข้าชั้น และภาวะสุขภาพของนักเรียน

1.1.7 ข้อมูลแสดงประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา

1.1.8 ข้อมูลบุคลากรผู้ทำการสอนของสถานศึกษา

1.1.9 ข้อมูลครุภัณฑ์ของสถานศึกษา

1.1.10 ข้อมูลอาคารสถานที่ และอาคารประกอบ

1.1.11 ข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อมูลค่านงบประมาณ ข้อมูลตามความต้องการของท้องถิ่น ฯลฯ

1.2. จัดให้มีการศึกษาข้อมูลที่เป็นข้อกำหนดและความต้องการของทาง

ราชการ

เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงนโยบายหรือแนวปฏิบัติของทางราชการในทุกระดับประกอบด้วย

1.2.1 ข้อมูลจาก พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.2.2 ข้อมูลนโยบายของรัฐบาลต่อการจัดการศึกษา

1.2.3 ข้อมูลนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษา ตามแบบวิเคราะห์ภารกิจ เพื่อกำหนดปัญหาความต้องการและการพัฒนานโยบายของสถานศึกษา

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลตามข้อ 1.2 เพื่อกำหนดเป็นนโยบายที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติ

1.5 นำนโยบายในข้อ 1.3 และ 1.4 มาหลอมรวม เป็นนโยบายของสถานศึกษาที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติในระยะ 3 ปี

1.6 กำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาไว้ในเอกสารธรรมนูญสถานศึกษา

2. จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา มีขั้นตอนสำคัญในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาประกอบด้วย

- ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูของสถานศึกษา
- คณะกรรมการสถานศึกษา
- ผู้ปกครองในท้องถิ่นเขตบริการของสถานศึกษา

2.2 เชิญคณะกรรมการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ประชุมเพื่อกำหนดนโยบาย

2.3 คณะกรรมการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษากำหนดรูปแบบโครงสร้างของธรรมนูญ

สถานศึกษาประกอบด้วย

บทนำ

- ธรรมนูญสถานศึกษา (School Charter)
- ประโยชน์ของธรรมนูญสถานศึกษา

ภาพรวม

- ประวัติของสถานศึกษา
- อุดมการณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- นโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- เกียรติประวัติความสำเร็จของสถานศึกษา
- เกียรติประวัติบุคลากรของสถานศึกษา
- เกียรติประวัติของนักเรียน

เป้าหมายของสถานศึกษา (School goal) และภาระงานของ

สถานศึกษา (Core Business)

- นโยบายการบริหารงานวิชาการ
- การจัดการเรียนการสอน
 - ระดับก่อนประถม
 - ระดับประถมศึกษา
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ถ้ามี)
 - การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพ

- วิสัยทัศน์
- เป้าหมาย
- ภารกิจของสถานศึกษา

จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (School Priorities)

แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้น

บทบาทและหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Code of Practice)

บทบาทและหน้าที่ของนักเรียน (Student Code of Conduct)

การกำกับตรวจสอบ รายงาน (School Accountability)

การลงสัตยาบันร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา

3. แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพของธรรมนูญสถานศึกษา เป็นกิจกรรมสำคัญในการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น เพื่อการนำข้อมูลสภาพปัญหา อุปสรรค ใช้เป็นข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มุ่งสู่สภาพอย่างแท้จริง

คณะกรรมการ ประกอบด้วย

1. คณะกรรมการตรวจสอบภายใน แต่งตั้งจากบุคลากรที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นเหมาะสมทำหน้าที่ในการตรวจสอบภายใน

2. คณะกรรมการตรวจสอบภายนอก สถานศึกษาเชิญบุคคลภายนอกที่เหมาะสม เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษา ผู้มีหน้าที่ในการตรวจและนิเทศ กรรมการสถานศึกษาหรือประชาชนที่เห็นเหมาะสมทำหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติจากบุคคลภายนอก

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

แผนปฏิบัติการประจำปีหรือแผนบริหารสถานศึกษาหรือแผนรายปี เป็นแผนปฏิบัติงานที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานในรอบปีการศึกษาโดยจัดทำให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพตามจุดเน้นที่ระบุงานที่ต้องปฏิบัติไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา (จำแนกเป็นรายปี) แต่ละปี โดยธรรมนูญสถานศึกษาจะเป็น Master Plan สถานศึกษามีการปฏิบัติในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาผลที่ได้รับ และปัญหาอุปสรรคจากรายงานประจำปีของสถานศึกษา

2. แต่งตั้งคณะกรรมการในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนปฏิบัติการ

2.1 คณะกรรมการตามข้อ 2 ศึกษานโยบายทางราชการ ศึกษาปัญหาอุปสรรคที่ได้จากบันทึกสรุปของคณะกรรมการตามข้อ 1 ศึกษางานที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา รวมถึงศึกษาความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน กำหนดเป็นนโยบายรายปีของสถานศึกษา

2.2 คณะกรรมการตามข้อ 2 กำหนดงาน / โครงการ ที่สนองตอบต่อนโยบาย เขียนโครงการจำแนกไว้ตามรายงาน 6 แผนงาน โดยกำหนดโครงสร้าง โครงการ / งาน ของสถานศึกษาไว้ ดังนี้

- ชื่อโครงการ

- หลักการและเหตุผล
- วัตถุประสงค์
- เป้าหมาย
- การดำเนินการ
- ขั้นตอน
- แผนดำเนินการ
- ทรัพยากร
- แผนติดตามกำกับ
- ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
- สภาพความสำเร็จ
- ตัวบ่งชี้
- เครื่องมือวัด

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาออกคำสั่ง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ติดตามกำกับ

3. จัดทำรายงานโครงการเมื่อสิ้นสุดปีการศึกษา

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการในการจัดทำ “รายงานการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา”

3.2 คณะกรรมการตามข้อ 3.1 สรุปรายงานผลการดำเนินการต่อผู้บริหารสถานศึกษา

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา เสนอผลการดำเนินการตามข้อ 3.2 ในที่ประชุมครูของสถานศึกษา เพื่อทราบหรือเพื่อนำส่วนที่เป็นปัญหาเข้าสู่วงจรของแผนในปีต่อไป

ในกรณีที่ผู้รับผิดชอบ งาน / โครงการ ดำเนินการตามแผนแล้ว หากมีข้อจำกัดในการดำเนินการ ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจอนุมัติให้ปรับเปลี่ยนได้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องติดตามผลและเร่งรัดการปฏิบัติ หากขั้นตอนการดำเนินการล่าช้ากว่าปฏิทินที่กำหนดไว้ รวมถึงต้องจัดหาสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่จำเป็นใช้ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการ และสร้างแรงจูงใจด้วยวิธีการต่าง ๆ แก่ผู้ปฏิบัติอย่างเหมาะสม

3.1.2 การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ

สถานศึกษาเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา (Primary Data) ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง สถานศึกษาควรมีข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน และใช้การบริหารระบบสารสนเทศทางการศึกษา (Management Information System) เพื่อให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น การรวบรวม จัดเก็บ และประมวลผล และการนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา

ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีเบื้องต้น โดยมีดัชนีและข้อมูลที่ใช้ หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาการประมวลผลด้วยโปรแกรม MOE แล้วพัฒนาต่อเป็น ONPEC43 เพื่อใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อจัดเก็บ ประมวลผล และรายงานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา

ดังนั้นสถานศึกษา จะต้องบริการระบบสารสนเทศทางการศึกษา โดยมีการพัฒนาปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น มีการรวบรวม จัดเก็บ และประมวลผล และการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนและการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น ได้แก่

1. ข้อมูลประชากรวัยเรียน เพื่อมีและดำเนินการจัดการศึกษาภาคบังคับ 12 ปี
2. ข้อมูลนักเรียนรายบุคคล เพื่อมีและศึกษานักเรียนรายบุคคล ทั้งข้อมูลทั่วไปและด้านการพัฒนาการเรียนรู้ ความต้องการ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กไว้ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
3. ข้อมูลบุคลากรรายบุคคล เมื่อมีและศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งข้อมูลทั่วไป และด้านความรู้ ความสามารถ และลักษณะพึงประสงค์ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ ให้สามารถพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน

การรวบรวม จัดเก็บ และประมวลผล ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของข้อมูล ได้แก่
 - 1) ตัวแทนได้ครอบคลุมเหตุการณ์หลักฐานต่าง ๆ อยู่ในระยะเวลาที่ต้องการใช้และสรุปรวมสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์และแปลความรวมถึงการประเมินค่า เพื่อประกอบการตัดสินใจ
 - 2) ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้ในสถานศึกษา
 - 3) ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา
 - 4) ครอบคลุมระบบการศึกษา
2. จัดระบบเพิ่มข้อมูล โดยคำนึงถึง วิธีการจัดเก็บและสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับการประมวลผล
3. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อความทันสมัยและสามารถใช้ได้ทันเหตุการณ์ ทั้งนี้ควรมีความเชื่อมโยง หรือต่อเนื่องกับโปรแกรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โปรแกรม ONPEC43 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

การนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้

สถานศึกษาต้องใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ เป็นไปตามหลักวิชาการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ อาจะในลักษณะกระบวนการ 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ปัจจัย (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) และสภาพแวดล้อม (Context)

โดยนำสู่การวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

3.1.3 การจัดการทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบการณ์การเรียนรู้ควรยึดหลัก ดังนี้

“ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น จึงต้องจัดสถานะแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่าง สถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม..”

กระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยากรประเภทต่าง ๆ
6. จัดการเรียนรู้อันเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ หอศิลป์ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การจัดทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ ควรดำเนินงาน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน

1.1 จัดประชุม ครู ผู้ปกครอง กรรมการโรงเรียน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือผู้นำท้องถิ่น เพื่อชี้แจงความสำคัญจำเป็นของการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 สำรวจข้อมูลทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ โดยแยกเป็น

1.2.1 ทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษา และชุมชนว่าใครมีความถนัด ความสามารถในด้านใด จัดทำแฟ้มข้อมูลบุคคลแยกหมวดหมู่ ตามความรู้ ความสามารถ แต่ละด้าน พร้อมข้อมูลรายละเอียดที่จะติดต่อประสานงาน

1.2.2 แหล่งเรียนรู้ ได้แก่ สถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานหัตถกรรม หัตถกรรมพื้นบ้านตามครัวเรือน เลือกสวนไร่นาในชุมชน จัดทำแฟ้มข้อมูล แยกหมวดหมู่ตามลักษณะแหล่งการเรียนรู้

1.3 จัดประชุมทรัพยากรบุคคล และเจ้าของกิจการแหล่งเรียนรู้ชี้แจงวัตถุประสงค์ความจำเป็นและความสำคัญของการจัดการศึกษา โดยความร่วมมือของชุมชน

1.4 โรงเรียนและชุมชนร่วมกันจัดทำโครงการร่วมกัน เช่น โครงการจากโรงเรียนสู่อาชีพ โครงการความสำเร็จของทุกคน โครงการครูผู้ปกครอง ฯลฯ โดยกำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์และธรรมนูญโรงเรียนและดำเนินการตามโครงการที่ได้ร่วมกันคิด

1.5 จัดทำเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งเครือข่ายบุคลากร และเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันในเบื้องต้น ควรจัดให้มีการประชุมเครือข่าย กิจกรรมศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการประสานความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษา

1.6 การดำเนินกิจกรรมในแต่ละโครงการ จะต้องเป็นบรรยากาศแห่งพันธมิตร กัลยาณมิตรที่ดี เริ่มต้นวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สรุปและประเมินผลร่วมกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์ LUIP ร้อยละเป็นองค์รวม ดังนี้ ทุก ๆ โครงการหรือกิจกรรม เมื่อมีการวางแผนร่วมกันแล้ว ต้องปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทุก ๆ ฝ่าย ทุก ๆ คน ที่มีส่วนร่วมดำเนินการ จะเรียนรู้จากการร่วมกันปฏิบัติงานและหลอมรวมกิจกรรมให้สัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว เป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุก ๆ คนในชุมชน

3.1.3 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาสถานศึกษา

การนิเทศ มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง การชี้แจง การแสดง การจำแนก

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดความคิด กิจกรรม และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน สู่ความสำเร็จที่คาดหวัง

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาที่บุคลากรทุกคนเรียนรู้งานร่วมกัน ให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู พัฒนางาน พัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานอย่างเป็นระบบ

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาบุคลากร
2. เพื่อพัฒนางาน
3. เพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ

หลักการนิเทศการศึกษา

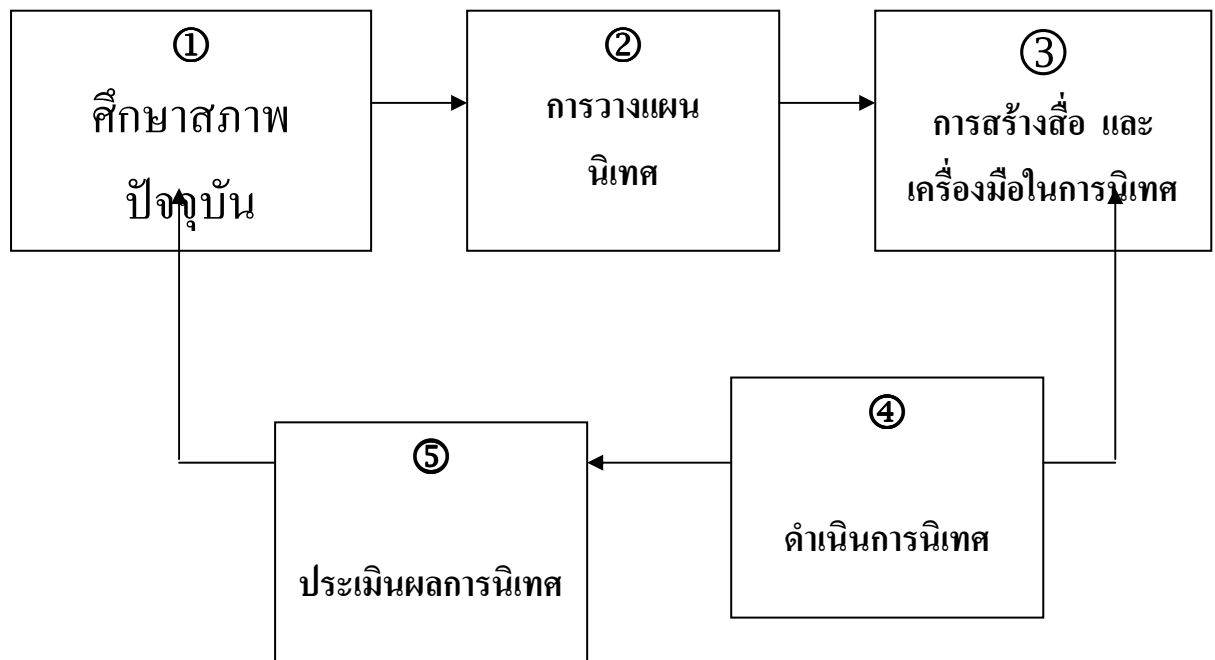
1. การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
2. การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การดำเนินงานจะกระทำโดยผ่านตัวกลางคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา เน้นบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย

การนิเทศ 100%

เป็นนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ให้ปฏิบัติตามนิเทศเต็มตามศักยภาพทั้งการนิเทศจากภายนอกและการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมุ่งเน้น นิเทศอย่างทั่วถึง นิเทศอย่างต่อเนื่อง และนิเทศอย่างมีคุณภาพ

กระบวนการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีรูปแบบกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน

เทคนิคพื้นฐานที่ใช้ในการนิเทศ

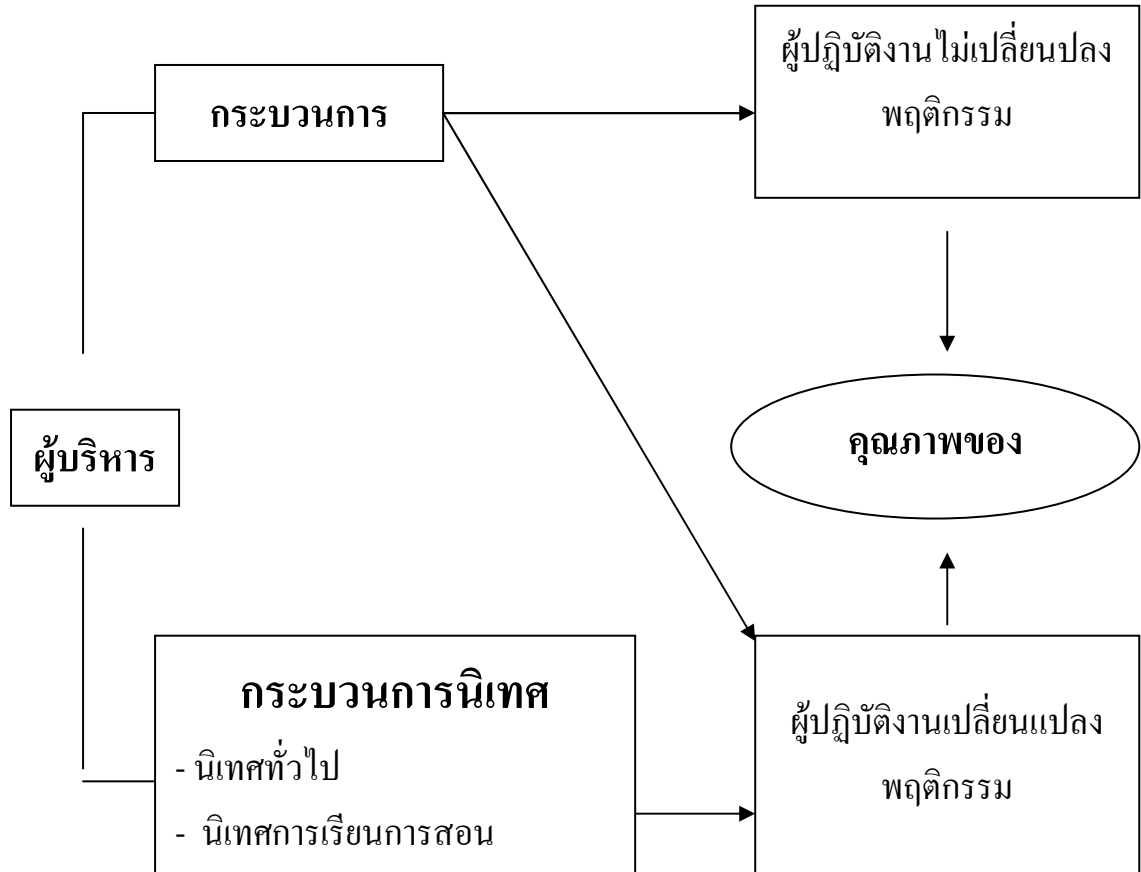
- เทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล
- เทคนิคการเป็นแบบอย่าง
- เทคนิคมนุษยสัมพันธ์
- เทคนิคการสื่อความหมาย
- เทคนิคการจัดประชุม
- เทคนิคกระบวนการกลุ่ม
- เทคนิคการวิจัย
- เทคนิคการเสริมแรง
- เทคนิคการถามถึงผลงาน
- เทคนิคการชื่นชมผลงาน
- เทคนิคการเตือนทางอ้อม
- เทคนิคการติดตามผลงานของตนเอง
- เทคนิคการประชาสัมพันธ์

สภาพความสำเร็จและเส้นพัฒนาของผู้บริหารโรงเรียน

กระบวนการบริหารกับการนิเทศการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศของ ผู้บริหาร

การจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียน

การวางแผนเป็นกระบวนการกำหนดขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยระยะเวลาที่ใช้ทรัพยากรที่จำเป็นและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุความสำเร็จที่ต้องการ

โดยทั่วไปการจัดทำแผนปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียน จะดำเนินการหลังจากที่ได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันทั้งในด้านจุดเด่น จุดด้อย โอกาส หรือความเป็นไปได้ และปัญหา อุปสรรค ขั้นตอนสำคัญในการวางแผน ควรเริ่มต้นด้วยคำถาม ดังนี้

1. ทำไมต้องพัฒนา ?

(ค้นหาข้อมูล แสดงปัญหา ความต้องการ ความบกพร่อง และความ

รุนแรงของปัญหา)

2. ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ใด ?

(กำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ แสดงสภาพความสำเร็จเมื่อปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขแล้ว)

3. จะพัฒนาอย่างไร ?

(วางขอบข่ายของการใช้ความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และผลที่ได้รับโดยเลือกสื่อ วิธีการหรือกิจกรรมที่เหมาะสม ผู้มีส่วนร่วมดำเนินการ)

4. จะมีการตรวจสอบได้อย่างไร บรรลุผลสำเร็จ ?

(วางขอบข่ายของกิจกรรมประเมินผล ตั้งแต่เริ่มต้น ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ รวมทั้งวิธีการ และเวลาที่ใช้)

5. จะประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ผลการพัฒนาอย่างไร ชุมชนจึงจะรับรู้? (เมื่อดำเนินการได้ผลอย่างไร ควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เพื่อชื่นชมผลงานร่วมกัน)

การติดตาม ประเมินผล การพัฒนาสถานศึกษา

การติดตาม ประเมินผล การพัฒนาสถานศึกษา จำเป็นต้องติดตามและประเมินหลายทาง ได้แก่ การประเมินตนเอง ประเมินผลงานที่ได้ร่วมกันวางแผน พัฒนา ผู้บริหารโรงเรียน สามารถติดตาม ประเมินผล ไปพร้อม ๆ กับการนิเทศ ดังนี้

1. การประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อทราบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ที่ทำให้โรงเรียนพัฒนา ได้ผลดีไม่เท่าที่ควร นอกจากนั้นการติดตาม และประเมินผล สามารถนำไปใช้ปรับปรุงงาน ซึ่งอาจจะใช้วิธีการดังต่อไปนี้

- 1.1 จัดทำผู้รับฟังความคิดเห็นภายในโรงเรียน
- 1.2 จัดประชุมครูและนักเรียน ร่วมกันอภิปรายปัญหา และความต้องการในโรงเรียน
- 1.3 จัดให้มีการเยี่ยมเยียน เยี่ยมชม ซึ่งกันและกันภายในโรงเรียน
- 1.4 จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในโรงเรียน

๑๑๑

2. การช่วยเหลือครูให้ประเมินผลตนเอง การประเมินผลตนเองของครูจะช่วยให้ครูเห็นข้อบกพร่องและปัญหาของตน แล้วนำปัญหามาพิจารณา ปรับปรุงแก้ไข ผู้บริหารโรงเรียน ควรนำแบบประเมินมาตรฐานครู มาตรฐานการเรียนการสอน และมาตรฐานโรงเรียน ไปให้ครูประเมินผล แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา

3. การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนได้ร่วมมือกัน โดยเริ่มต้นจากกิจกรรม

- 3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน
- 3.2 ครูและนักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันตามที่ได้วางแผน
- 3.3 เมื่อเริ่มดำเนินการ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ร่วมปรึกษาหารือ เสนอแนะ เพื่อให้เห็นจุดอ่อน และวิธีแก้ไข โดยเก็บรวบรวม

ข้อมูลได้จากการวัดผลการเรียน แบบฝึกหัด กิจกรรมที่นักเรียนดำเนินงาน ผลงานของนักเรียน แผนการสอนของครู การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ในด้านสุขภาพ ร่างกาย สุขภาพจิต การปรับตัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความฉันท และความสามารถ เป็นต้น

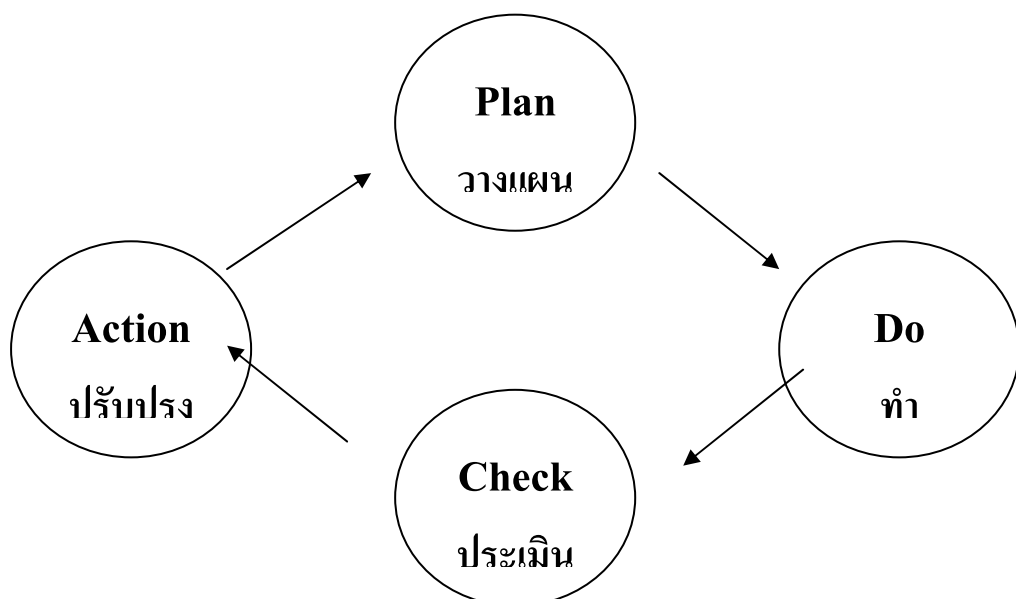
วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการติดตาม และประเมินผล

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล ขึ้นอยู่กับ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นตัวกำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลมีอยู่หลายชนิด ได้แก่

1. แบบสอบถาม
2. แบบทดสอบ
3. แบบสำรวจ
4. แบบสัมภาษณ์
5. แบบประเมินผลงานภาคปฏิบัติ
6. แบบรายงาน

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียน นอกจากการบริหารโดยการจัดการ อำนวยการ สั่งการ ประสานงานแล้วยังต้องอาศัยการนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานควบคู่ไปกับการบริหาร จึงจะช่วยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง และทุก ๆ กิจกรรม ต้องดำเนินการตามวงจร PDCA ได้แก่

3.2 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

กรอบความคิด

การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบจะประสบความสำเร็จได้นั้น กระบวนการที่สำคัญคือการปฏิรูปบุคลากรที่มีอยู่ให้มีศักยภาพสูงสุด พร้อมทั้งจะเข้าสู่ระบบ และโครงสร้างใหม่ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และขยายไปสู่ทีมงานร่วมกันสร้างเครือข่ายการพัฒนาให้เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

คน คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของกระบวนการบริหาร จะเป็นกิจการใด ยุทธศาสตร์ใดก็ตาม ตัวแปรที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จที่สำคัญที่สุดก็คือ คน

ฉะนั้น การปฏิรูปบุคลากร จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะหมุนเฟืองแห่งยุทธศาสตร์ CLIP เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากบุคลากรสำคัญ เช่น ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ได้เริ่มต้นในการพัฒนาตนเองนั่นคือ การเริ่มหมุนเฟือง ตัวแรกที่จะส่งผลให้เฟืองตัวอื่นหมุนตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการ การประกันคุณภาพ ที่จะส่งผลต่อการเกิดคุณภาพของผู้เรียนที่มุ่งหวัง ให้เป็นปัจเจกชนที่เก่ง ดี มีความสุข อันเป็นจุดหมายปลายทางสุดท้ายแห่งความพยายามในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบครั้งนี้

การเริ่มต้นพัฒนาตนเองของครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์นั้น จะต้องเกิดจากภายในจิตใจที่ปรารถนาจะพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้แรงจูงใจภายนอกอาจมีส่วนกระตุ้นและเป็นแรงเสริมได้ เช่น การขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้น การได้รับรางวัล การเชิดชูเกียรติ และการก้าวเข้าสู่มาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น

โดยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ครูจะต้องปฏิรูปการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสู่กระบวนการเรียนรู้ตามหมวด 4 และมาตรา 24 รวมทั้งจะต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการบริหารการศึกษา ตามมาตรา 53 นั้นเป็นสิ่งบ่งบอกว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จะต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อก้าวเข้าสู่ระบบ และโครงสร้างใหม่ ตามกฎหมายประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคล หรือพระราชบัญญัติองค์กรวิชาชีพที่จะต้องออกมาบังคับใช้ในอนาคตอันใกล้

แบบทดสอบท้ายบทที่ 3

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษา

ให้ท่านเลือกคำตอบข้อที่เห็นว่าต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย

ลงในกระดาษคำตอบ

1. ข้อใดเป็น “หลักการ” ในการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ ?
 - ก. ทุกฝ่ายในสถานศึกษาสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน
 - ข. การพัฒนาสถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาทั้งระบบ
 - ค. ทุกกิจกรรมในสถานศึกษาจะต้องนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา
 - ง. ถูกทุกข้อ

CLIP เป็นรูปแบบที่จะช่วยให้โรงเรียนก้าวไปสู่การพัฒนาระบบได้ มีส่วนประกอบดังนี้คือ

1. Continuous Improvement 2. Learning 3. Integration

และ 4. Participation

จงใช้ข้อความข้างบนตอบคำถามข้อ 2 – 4

2. การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นความหมายตรงกับข้อใด ?
 - ก. Continuous Improvement
 - ข. Learning
 - ค. Integration

- ง. ไม่มีข้อใดถูก
3. คำ Participation มีความหมายตรงกับข้อใด ?
- ก. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - ข. การเรียนรู้
 - ค. การบูรณาการ
 - ง. การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม
4. การกระทำที่สมบูรณหรือการทำให้หน่วยย่อยๆทั้งหลายที่สัมพันธ์อาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบด้วยสมบูรณ์ในตัว
- ข้อความข้างบนเป็นคำอธิบายของข้อใด ?
- ก. การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 - ข. การเรียนรู้
 - ค. การบูรณาการ
 - ง. การมีส่วนร่วม
5. ข้อความ “ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันของผู้มีส่วนได้เสียโดยกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานของสถานศึกษาให้ไปสู่มาตรฐานตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา”
- ข้อความข้างบนเป็นคำอธิบายของข้อใด ?
- ก. พันธกิจ
 - ข. ยุทธศาสตร์
 - ค. ธรรมนูญสถานศึกษา
 - ง. ถูกทุกข้อ
6. คำ “ School Charter” เป็นความหมายของข้อใด ?
- ก. พันธกิจ
 - ข. ยุทธศาสตร์

- ค. ธรรมเนียมสถานศึกษา
 - ง. ถูกทุกข้อ
7. คุณประโยชน์ของการนิเทศการศึกษา คือข้อใด?
- ก. เพื่อพัฒนาบุคลากร
 - ข. เพื่อพัฒนางาน
 - ค. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. ท่านจะนำ “หลักการนิเทศการศึกษา” ข้อใดไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของท่านได้บ้าง?
- ก. การนิเทศการศึกษเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
 - ข. การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน
 - ค. การนิเทศการศึกษเน้นบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย
 - ง. ถูกทุกข้อ
9. การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบไปสู่การปฏิรูปการศึกษาประกอบด้วย การปฏิรูปกระบวนการใดบ้าง?
- ก. การปฏิรูปการบริหารและการจัดการ
 - ข. การปฏิรูปครูและบุคลากรการศึกษา
 - ค. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้
 - ง. ถูกทุกข้อ
10. PDCA เป็นคำย่อของคำในข้อใด?
- ก. Plan Do Check Actual
 - ข. Participation Do Check Achief
 - ค. Participation Do Check Action
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก

เฉลยแบบทดสอบท้ายบทที่ 3

1. ง
2. ก
3. ง
4. ค
5. ค
6. ค
7. ง
8. ง
9. ง
10. ง

แบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ 1

เรื่อง การปฏิรูประบบราชการด้านการศึกษา

1. ผลลัพธ์สำคัญที่เกิดจากการปฏิรูปการศึกษา คือ
 - ก. เพื่อให้ประชาชนคนไทยทุกคน มีโอกาสรับบริการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
 - ข. เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์
 - ค. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
 - ง. เพื่อให้ระบบการศึกษาของไทยทันสมัยยิ่งขึ้น
2. “การปฏิรูปการศึกษา” หมายถึง
 - ก. การปรับปรุงบทบาทถึงการศึกษาของไทยให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง
 - ข. การปรับเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของไทยให้สร้างสรรค์ในทางที่ดีขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อสังคม
 - ค. การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของไทย ตั้งแต่โครงสร้าง ระบบงาน ระบบบริหาร ระบบบุคลากร ระบบการสอน และระบบการตรวจสอบ
 - ง. ให้ระบบการศึกษาของไทยทันสมัยยิ่งขึ้น
3. วัตถุประสงค์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา คือ
 - ก. เพื่อสร้างวัฒนธรรมและคุณค่าใหม่ในระบบการศึกษา
 - ข. เพื่อให้คนไทยทุกคนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
 - ค. เพื่อให้สังคมมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณภาพ และมาตรฐาน
 - ง. ถูกทั้ง ข. และ ค.
4. ข้อใดต่อไปนี่ที่ทุกคนคาดหวังมากที่สุดที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา
 - ก. ระบบการศึกษาที่ประหยัด
 - ข. ระบบการศึกษาที่มุ่งเน้นทำจริง
 - ค. ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ โปร่งใส ตามเกณฑ์ประกันคุณภาพ
 - ง. ระบบการศึกษามีวิสัยทัศน์

5. ข้อใดมิใช่วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา

- ก. เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- ข. เพื่อให้ระบบการศึกษาของไทยมีคุณภาพตามมาตรฐานและตรวจสอบได้
- ค. เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
- ง. เพื่อเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข

6. ลักษณะที่พึงคาดหวังจากการปฏิรูปการศึกษา

- ก. เพื่อให้คนทุกคนได้รับการบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษามีมาตรฐานวิชาชีพ
- ข. เปลี่ยนระบบการศึกษามุ่งแก้ปัญหา
- ค. มีทัศนคติของผู้เรียนเป็นผู้รับ
- ง. เปลี่ยนระบบการศึกษาให้ทันสมัย

7. องค์ประกอบหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ

- ก. ปฏิรูปกระบวนการสอน
- ข. ปฏิรูปหลักสูตร
- ค. ปฏิรูปกระบวนการสอน , ปฏิรูปหลักสูตร , ปฏิรูประบบบริหารและ การจัดการ , ปฏิรูปวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษา
- ง. ปฏิรูประบบแบบใหม่

8. คุณสมบัติผู้มีสิทธิขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู คือ

- ก. ต้องมีวุฒิปริญญาตรี
- ข. ต้องมีวุฒิปริญญาโท
- ค. มีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 2 ปี
- ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ค.

9. ทำไมจึงต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา

- ก. เพื่อเป็นที่เชื่อถือของประชาชน
- ข. เพื่อให้ได้มาตรฐานทุกโรงเรียนเท่ากัน
- ค. เพื่อส่งเสริมการร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
- ง. เพื่อให้จัดการศึกษาเป็นระบบเดียวกัน

10. การจัดตั้งองค์การมหาชน ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 เป็นผลที่เกิดขึ้นจากแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐในข้อใด

- ก. แผนการปรับปรุงระเบียบ กฎหมาย และพระราชบัญญัติ
- ข. แผนการปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐ
- ค. แผนการปรับระบบงบประมาณแลพัสดุ
- ง. แผนการปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานบุคคล

.....

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ 1
เรื่อง การปฏิรูประบบการราชการด้านการศึกษา

1. ก
2. ค
3. ง.
4. ค.
5. ค.
6. ก.
7. ค.
8. ง.
- 10.ข
